

Ўзбекистон Республикаси
Иқтисодий Ҳаёт ва
Маънавият Вазирлиги
Ўзбекистон Республикаси
Ўқув-Йўналиш Вазирлиги

Ўзбекистон Республикаси
Иқтисодий Ҳаёт ва
Маънавият Вазирлиги
Ўзбекистон Республикаси
Ўқув-Йўналиш Вазирлиги

АТЫНГЫ АЙТСАН...

Ёзденланы Ньюрахмат

АПЫНТЫ АЙЛСАМ...

Лирика миниатюрала

Назмула

Ийнарла

Новеллала

** * **

Лирические миниатюры

Стихи

Черкесск шахар – 2009 дж.

84 (2Рос.Кэо)6
У341

Ал сёз

Сюймеклик, алай тургъанлай сюймеклик

Бу алай уллу да болмагъан къол джазмань окъуб чыкъгъанымда, эс джыялмай, ол къозгъагъан сезимледен аязыялмай, талай заманны турдум. Сюймекликни, алай тургъанлай къуп-къуру сюймеклини дуниясы!

Нюрлю, татлы, мыдах дуня! Бу къызыгу, къатышхан, къалабалыкъ заманда, хар адам кесини кючлю болгъанын, джалгъан джигитлигин, тирилигин, патриотлугъун башчалагъа кёргозюрге къадалгъан заманда, быллай назик, халал, ачыкъ сезимле бла джашагъанладамы бардыла? Тоба-тоба! Ол асыры джумушакъ-лыкъны, къарыусулукъну шарты тюлмюдо? Бюгоннюгю къаты, аяусуз, джарсыулу заманда, къачан эсе да тас болгъан, харамлыкъ, зарлыкъ джюрюмеген, кюн джарыкъдан, джылыудан, джазгъы ариулукъдан толу дунябызгъа къайтарады джазыучу (огъай, Поэт!) бизни. Кеси джашагъан дунягъа, татлы сезимлеге, мыдах, джарыкъ сагъышлагъа.

«Акъ Мёлкни юсюнден балладаны» окъугъуз. Чоьуракъ сууда джууунуб, тазаланыб, джангырыб чыкъгъанча боллукъсуз. Авторну фахмулулугъуна, эслилигине, сезимлерин, оюмларын айта билгенине сейирсине, сукълана, аны лирика джигитини таза, халал джюрегине, адамлыгъына бюсюреу этериксиз.

Бир хапаргъа сау бир повестде, романда айтышыкыны сыйындыралганды! Джюрекни тарихича, бири-бирлерин толтура, юзюлмей барыб турады поэтни джылы тышыуу бла джазылган назмула, лирика миниатюрала. Сюймеклик Къобанча.

Джылыу, джарыкъ берир ючюн джанаргъа керекди. Лирика герой керти суюе-куюе да, кыйнала, куюана да биледи да, алай джылы, ийнакъ, тансыкъ сёзле чыгъадыла джюрегинден. Алайсыз, аланы къураб, къуру мыйыдан чыгъарыб айталлыкъ тюл эди.

Нюрахматны джазганларын окъугъан, «да муну къайгышы этмей кёреме суюмекликден, аны бла байламлы сагышладан, сезимледен башха бир зат да», деб келликди кёлюне. Андан болур, джазману окъуй барсанг, къуру бал ашаб турганча халгъа киргенинг. Алай а кёлюнг булганмайды, арымайса. Нек десенг, суюген джюрекни халын ангылайса. Ол кеси алай турганлай джана турган отду. Джюрегинде тохтаусуз къайнаган сезимлени суратлай, аланы татлылыкъларын, ачылыкъларын айтыб, кесине себеб излеиди. Бир насыбны тёпесинс чыгъады, бир мыдахлыкъны терен ёзенинде атлайды.

Авторну, кюркъмай, суюген адамына джюрегин алай кенг ачханыны себеби - ётюрюгю, джалгъаны джокъду, кюшакъланыудан, кукалыкъдан кериди. Суюген кызына тазалыгы, халаллыгы, игилик излеую, табыныуу кюркъакълыкыны, тартыныуну хорлайдыла. Сабийча тазалыкъ, гюнахсызлыкъ лирика героину

огъурлулугъун, адамлыгыын ачыкълайдыла, аннга сый бердиредиле, сукъландырадыла. Ма аны ючюн унутаса, тегерегинде джашауну, бир ариу, нюрлю дунягъа тюшгенча. Авторну халында болган адам аннга толу ийнанлыкъды. Джюрегинде суюмеклик алкын орналмаган а, ол сейирлик сезимни барлыгына тюшоннокдю, кеси да тюрлениб, сейирсиниб, дунягъа джангы къарам бла къарарыкъды. Алайды керти поэзияны кючю, керти суюмекликни кудурети. Поэт, джюреги джылай тура эсе да, къарыусуз адамчыкъла джюрютген ууакъ дертден азатды, суюген адамына халаллыкъдан, аялулукъдан толуду. Тансыкълыгыны учу-кыйыры джокъду. Суюген адамы бла байламлы хар затны суюеди, сыйлайды, аны къатында ётдорген хар такыйкъасын багъалатады.

Суюген адамгъа тынч болмагъанын ангылайды, аны ачыкъ да айтады. «Джайгъа ушаш кёзлеринг терендиле. Тенгизча... Тенгиздеме...»

Кесини джюрек халын уста суратларгъа сёзле кыйналмай табады.

«Билалмадым мен бу джашауну татыуун, суюмеклик суюеле эди да тау болуб... Суюмей эдик биз тангны атарын, эртденнигиде айырылыу келе эди да джау болуб...»

«Урушсанг, уруш, алай а письмоларынгы, сен излргенча, кюйдюралмай, сакълайма, асырайма сени татлы сёзлеринги. Къуру экибиз ангылаучу заманны мен отха къалай берейим?...».

«О къалай сейир эди эртдени сени тюшюмде кёрген кечени!».

Автор, кесини кёкюрегинде гаккыда джан кириб, кымылдай башлагъан джюджекчикча, ингил, назик сезимини тырмыларына дери кёргюзалады.

«Эриди джюрегимде бузум, ким эсе да къайгыыма кьошулгъанындан, сёз айтмагъанлай, илешдирди кесине.

- Кимсе сен? Кимсе, къаныма ётуб келген кюн таякъ?

Сюймекликни къанатлары - ишеклилик бла ийнанмакълыкъ, арсарлыкъл бла таукеллик, кьоркъакълыкъ бла джигитлик, мыдахлыкъл бла кьюуанч - мийик кёкде алыб барадыла лирика героину.

Тюзю, джазманы окьугъан сагъатда аллай бир сагъыш да - лирика миниатюрлары асыры ушашдыла деген сагъыш — джокълагъанлай турады.

Назмуларында къарачайча, орусча джазылгъанлада да назму джорукъла сакъланмагъанла, суратлау джаны бла учхарала тюбейдиле.

Орусча джазылгъан лирика миниатюрларында бек игилери, оюм, сезим, тил джаны бла тыйыншлы дараджада баргъандыла кёбюсюне.

Саудан алыб айтсакъл, бу кьол. джазма Ёзденланы Нюрахматны ана тилни терен билгенин, оюмун, сезимин уста айталгъанын, керти чыгъармачылыкъл фахмусу, кючю болгъанын ачыкълайды.

КАКУШЛАНЫ Хусей,
Россия Федерацияны
махтаулу журналисти

Лирика миниатюрала

«Чыпчыкъл болуб кълсам...»

*«В развалинах моей души
гнездится по тебе тоска»*

Хафиз

* * *

Эсимден чырт аталмайма да, тохтатырым
кьайтарырым келеди ётюб кетген заманны: кья
ранлада кийик кёгорчюнлени кьуууб айланыгучу
камсык сабийлигими, атам юретиб салдыргъан
биринчи чалкьы ызымы, эгешчигими кюлген
тауушун, сени да, джашауумда биринчи
суймеклигим, толгъан трамвайда бек
джууукъчукьда тургъан ариу кёзлеринги, къара
кюнде, зауукьда да кьолу имбашымда болуучу
тенгими ышарыуун, ахыр джырын...

Къысха, унутмазлыкь кюнлери
кьайытмаздан тас болуб кетген джашлыкьны...

* * *

Шыбыла кьатыш кючлю джангур.
Аланы хорлайды сени кюлгенинг, джылы
сёзлеринг бла ийнакьлауунг...

Алай а сен кетдинг. Экибиз кёб болмай
бирге орнатхан гокка хансларыбызны суу
кьуймай кьурутдунг, сен башха бла джангурда
эридинг. Уллу ырхы алды сени, аны бла
менден кьутулдунг, ахыр суймекликни сау
бола келген джарасыны кетмезлик тамгьасын
менде кьоя...

* * *

Билалмадым мен бу джашауну татыуун,
суймеклик сюеле эди да тау болуб...

Сюймей эдик биз тангны атарын,
эртенгиде айырылыу келе эди да, джау болуб.

* * *

Джайгъа ушаш кёзлеринг терендиле,
тенгизча...

Тенгиздеме...

* * *

Къар джауады, бурулады бизни
башыбызда, сызгырады, сарнайды,
ёмюрлюкге тас боллугъун билгенча. Ма,
бирчиги учуб келди да, мени энди кёрлюк
толсе дегенча, сени эринлерингде эриди...

* * *

Мен сенсиз уллу джел сындыргъан терек
бутакъгъа ушай эдим...

* * *

Мен санга айтырыкъ ариу сёзлени
табалмай, къарасам, эринлериме къолум
бойсунуб, къагъытны эки бетин да къуру сени
атынг бла толтуруб бара эдим...

* * *

Эриди джюрегимде бузум кимни эсе да
къайгъыма къошулгъанындан, сёз
айтмагъанлай, илешдирди кесине.

- Кимсе сен? Кимсе сингиб ётуб келген
кюн таякъ...?

* * *

Мени сагъышларым киногъа алынсала,
анда къуру сен кёрюнуб турлукъ эдинг.

* * *

Эсингдемиди, ойнаучан эдик
бугъунчакъ: излей барыб, терек аралада
тюбешсек, къалай къууана эдик! Ол сабий
къууанчны унутургъа боллукъмуду?

Бир джолда алай эте келиб, бу уллу
дунияда джашырылдыкъ да, энди табалмайбыз
бир-бирибизни...

Ким биледи, табылсакъ да, танырбызмы

экен терек аралада бугъунчакъ ойнаучу
къызчыкъ бла джашчыкъны?

* * *

Салам айтдыргъанынг бла бирге джангы
чакъгъан балий бутакъчыкъны ийген эдинг сен
манга...

Андан бери кетди кѣб заман, джазыу
бизни къоша келиб, айырды, джашауну чархы
айландырды мени узакъ джерледе, алай а мен
къайда да чакъгъан терек кѣрсем, саныма
мыдахлыкъ, къууанч да бирден кириб,
сабийлигим эсиме тюшюб, джашлыкъны
ызындан сукъланама.

* * *

Сени менден алыб кетген автобусдан
аман зат болурму...

* * *

Сюелесе аллымда...

Акъ булутну аллында къанат къакъмай
баргъан къушлай, акъ бетингде къашларынг...

Сюелесе аллымда...

* * *

Билмей тургъанлайыма аллыма
чыкъсанг а, кѣб джылланы айырылыб туруб
тюбешгенча къарамынгы бир кесекчикге манга
саугъагъа берсенг а, аны нюрю эсимде къалыб,
джылытханлай турурча мени.

* * *

Ашыгъыб келиб, сени дженгил
табалмагъанымда, джюрегим такъыр болуб,
бусагъат джетеди дегенлеге да ийнанмай, энди
сени кѣрлюк тюлме деген акъылгъа кесими
хорлатдым. Санымы бир тюрлю тынчыкъсыз
зат кючледи... кѣрдюм сени! Келесе, гузаба
тюшюб атлауучла бла, келесе, сабий
таурухлача, джанкъылышча, умутумча,
позмача, келесе джетиб, джууукълугъунг бла
къайгъымы чачаргъа, келесе сингиб манга, ток
келгенча кѣк чыбыкъны ичинде...

* * *

«Ма джаз да келди. Мени джазым
болурму? Огъесе экибизникими...?-деб

джазгъан эдинг сен.

Къайдам... Мен ол кёзюуде ийналмадым джюреклерибизге, табалмадым бир таукеллик къолуму узатыргъа сеннге бла джазгъа... Заман кетгенден сора уа билдим багъасын тас болгъан затны, ёчулген отну джангыдан къабындыралмадым.

* * *

Къайдан кёрдюм сени суратынгы, эртде къоюб кетген шахарым? Озгъан къонлени къайтарыргъа къарыуунг джокъ эсе да, сен экеулен бири-бирин бек суйген дуния эдинг, бизни ийнакълаучу джарыкъ шахар эдинг.

Урушма, не джазыкъсынма: тюлме мен терс, кимни эсе да терслиги болуб, аны насыблы эталмагъаным ючюн.

* * *

Сёлеше келиб мен, ойнаб: «Сен мени унутурукъса», - дегенимде, сен: «Ол а алай тынч болгъанча нек айтаса? – деб ариу бетинге мыдахлыкъны кёлекгесин тюшюрген эдинг...

Ахырыбыз ол къон мен ойнаб айтханча болса да, мен кесиме урушханлай турама, ол заманда сени алай мыдах этгеним ючюн.

* * *

Къууанч къонюмде сени къыйналгъанынгы билмегеним ючюн, сенден узакъда ётюрюк суймекликге тюбегеним ючюн, бусагъатда джангыз къалгъанынг ючюн мени кечерге бармыды къючюнг...?

* * *

Экибиз айрымканнга атылыб къалсакъ, сен амалсыздан мени сюерикми эдинг, огъесе башынгы суугъамы атарыкъ эдинг? Мен а? Мен а сен нени излесенг, аны этиб турлукъ эдим, суйсенг къарнашынг, суйсенг тенгинг болуб.

Къатымдан кетмей тур ансы.

* * *

Терезени терлеген мияласына атынгы джазама, ол да, джыламукъча, энгишге саркъады. Дагъыда джазама, дагъыда саркъады, дагъыда...

Джыгъама, - сюртдюм къолум бла, санга джетсе джюрегим бла тенг къалтыраучу къолум бла.

* * *

Узун къара кирпичлеринге кърау тышуб, сюелесе аллымда. Кёзюм къарайды аны исси тылпыуум бла эритирге, - огъай – бир ариу джарашыбдыла, сени чырайынга чырай кьошуб.

Кёзюм къарайды.
Кёзюм кыймайды.
Огъесе эритирмем?

* * *

Тёбеннгиден ургъан ачы аяз санга да джетемиди экен?..

Бюгече биягъы джел джукъламай чыкъды да, эртден бла уа – къар.

Бюгечем къалыкъды эзде: кесим джангыз эдим...

* * *

Сени анда – мында кёрюучю кюнлерими татлы заманчыкълары бир-бирде, Къобан сууну даууруча тынчлыкъ бермейдиле: ол багъалы минутларым кетиб къалмай, не мени бошламай, санларымы кече-кюн да аяусуз эмедиле.

* * *

Сейир тюлмюдю: мен къатынга баргъанлайыма, андан-мындан да чыгъыб, алайы адамдан толуб къалады.

Санга балмы джагъылыгъанды?

* * *

Баргъан сууну толкъунлары тенгизге кьошулгъунчу тынч болмагъанча, мен къалайгъа джетсем болурма рахат?

Тенгиз Къобанны къучагъын джайыб сакълагъанча мени къалайда ким сакълай болур?

* * *

Айтханымы этиучю бир бурху джелчигим болса, ол сени эшик-терезенге бурула келиб, бир джер табар эди ичине кирирге. Сора, эркелете, бегинги сылай, сени джылыуунгу, джукълагъан заманында сейирлик джылыуунгу, манга деб биргесине алыб кетер эди...

* * *

Айланган, джюрюген джеримде санга ушашны кёрмейме, аннга къараб тансыгъымы

аллыкь эсем да...
Къайдаса сен?

* * *

Сени ызынгдан джабылгъан эшикден
аман зат болурму дуняда...

* * *

Сен джокьда сени бла селешгеними
эштселе, олсагъатлай мени телилени юйюне
атарыкъ болур эдиле.

... Сен джокьда сени бла селеше ётер
ёмюрюм.

* * *

Чыпчыкъ болуб къалсам, сени терезенги
башында уя салырем, къайры барсанг да, мен
башынгда учуб барырем;

билмей тургъанлайынга джетиб,
кесимча джюйюлдеб, илгендирирем;

арбазда джумуш этген кезюуонгде
имбашынга къонуб, сени бла ойнарем, сен да
кюле – кюле;

неда сагъыш этген заманынгда, келюнгю

алыргъа деб, туурангда джырларем;
чыртда болмасанг а, билеклеринге,
башынга, къойнунга къонуб, тынчлыкь
бермезем, сен да мени туталмай;

джай кезюуде уа наныкъ, джилек юзюб
келиб санга къабдырырем, сен да, ким биледи,
къайдам, мени къол аязынга къондуруб, татлы
затла теджеренг – ала бла сен да чыпчыкъ
тилге юрениренг; мени къоюб машинагъа
миниб кетсенг а, мен къайры кирирге орун
табмай, бутакьдан – бутакьгъа уча-къона, сен
къайтырыкъ джолгъа алгъыш тилекле тилей,
сейир джырла джырларем...

Чыпчыкъ болуб къалсам...

* * *

Толубду кеч къозгъалгъан джюрегимде
айтырым, алай а айталмайма, - сюеме, суусаб
болуб сени ариу кезлеринге кез къакьмай
къараргъа...

* * *

Аллым бла озуб тебресенг, болгъан
келбетинги юсюне да, сени таб атлагъан
хатынг къошулуб, аны бу сейир болур деген
затха тенглешдиралмайма. Къарамларыбыз

тубешгенликге, бир-бирде таукеллениб табыб селешалмайма.

Айырылсакъ а излеб тебрейме сени, батыр да, тансыкъ да мен болуб...

* * *

Санга къарасам, бир сейир джылы толкъун бютеу санымы ичи бла ётуб, джердеми, кёкдеми болгъанымы билдирмей, сенден ургъан джарыкъ да, кел, менде кюй да къал дегенча, кесине чакъырады. Ол заманда заман манга тохтаб къалгъанча болады. Менича, мени кёзюм бла хар ким да санга алай къарасала... огъай, огъай, неле айтама!

Неле айтама!..

* * *

Сейир болдум: ай булутха ташайгъаныда, ол булутну сары-кёксюл белгисин сени субай санынга ушатдым...

* * *

Не ючюн баргъанымы кесим да билмей, ишим да болмай, огъай, огъай дей тургъанлайыма, аякъларым мени хаман бир джерге элтирге излеб турадыла... Сен болгъан джерге...

* * *

Сен мени чакъыргъан хапарынгы эшитсем, джалан аякълай, аякъларымы ташхагъачха кесдире чабарма... Чакъыр ансы.

* * *

Бюгече эшикге чыгыб, менича, ай джарыкъгъа бир къара: ким биледи, айны нюрю экибизге бирге тенг джетсе, биз бирибизни айтханыбызны этер эсек а...

* * *

Энтда да алдадым мен кесими, энтда да, ант этиб сени чырт сагъынмазча, унутургъа, излемезге, санга къарамазгъа деб, орунга кирсем, санга, манга да биягъынлай «тынчлыкъ джокъ»...

* * *

Сени кёрлюкме, санга туберикме деген умут бла джашасам да мен кюн сайын, узакъ болмаса да арабыз, экибиз бу уллу дунияны эки джанындабыз...

Джанымдан юлюш этерем сени «хо» дегенинги эшитсем!

* * *

Кетме, бир кесекчик олтур: сени кьатынг-
да мени ауур сагышларым кетедиле кер...

* * *

Кьатынга кёзлеринги джарыгына,
джылыууна суюнюб, мындан сора насыб
джокьду дуняда деб турганлыгыма, ким
биледи, джел кьара булутланы, сёзледен
кьуралган кьара булутланы экибизни
башыбызгьа сюрюб алыб келе болурму?

Кьоркьма, - чууакь кёкча тазады мени
санга иннетим, кёлюм.

Кьоркьма...

* * *

- Кьайда эдинг быллай бирни?
- Сени излей эдим.
- Мен да сени...

* * *

Бир ариу шыбырдадынг: «Келемисе...»- деб.
Бир дженгил айтдым: «Джетдим!»- деб.

* * *

Сёзлеге, суймегенлеге кьарамай, мен
излей эдим экибизни тюбешдирлик сылтауну,
элте эдим кьайгыларым бла джаш
нюзюрлерими...

Сууукь эди манга сени отунг болмаган
джерде.

Сууукьду манга. Кьайдаса?!

* * *

Кьайдам, башха мадарынг болмай
сынаргьа тебресенг ачы затны, мыдах болсанг,
чакьыр мени. Эркинлик бер кьйгынгы этерге,
эркинлик бер кирирге сени сагышларынга
сууукь чегетгеча – джандырырма мен анда
кёкге дери отну, терекледен кьарны исси
тылпыуум бла тюшпюрюме, ашыгырма
бушууунгу кьууанчха бурургьа, кьоркьуунгу
отда кюйдюрюрге...

Чакьыр.

* * *

Урушсанг уруш, алай а письмоларынги,
сен излегенча, кюйдюралмай, сакьлайма,
асырайма сени татлы сёзлеринги. Кьуру
экибиз ангылаучу заманны мен отха кьалай
берейим?!

Аладады, ийнан, джашауубузну
джарыкъ байрамы, окъугъаным сайын а
къууанчдан толама, сен къатымдача...

* * *

Эртде узакъда къалса да Машук тау,
эсимдеди дауурлу мыдах вокзал, андан да
мыдах – сени кёзлеринг. Шыбырдагъанынг
энтда джылатханлай турады мени...

Кёк тубаннга бёлениб тынгылай болур
биягъы къарт Машук, къарангыгъа чача бояулу
сууларын, джырлай болурла энтда фонтанла –
сангчача, алагъа да болгъанма тансыкъ,
болгъанма тансыкъ экибизни къучакълаучу
джашил шахарынга. Энди кёрюрюм келиб, ол
шахарны ариу суратларында излейме
экибизни. Кёрюнмейбиз. Джокъбуз. Биз
къатышханбыз, ташайгъанбыз адам
толкъунлада, биз башхаланы джазыуларында
къайытмаздан кюйгенбиз...

...Эсимден а кетмейди дауурлу мыдах
вокзал, андан да мыдах – сени кёзлеринг...

* * *

Джюреклерибиз бирге джырлаб
башласала да, айталмадыкъ чырт аягъына
дери...

* * *

Къалай къайтмай кетейим сени
шахарынга, къаты бла озарыкъма сора.
Билмейме, сау кел дерлеми парклада
шиндиклерибиз – сууугъан болурла ала,
эшитмей мени джырларым бла сени
шыбырдауунгу...

* * *

Тюшюме келиб ышардынг. Ненги да
биялмадым ол кесек заманчыкъны ичинде
кёрюннген насыбдан асыры тойгъандан, -
къалай къачхын андан ургъан отдан!

Сен ышардынг да, джулдузланы
джарыгъы да бетинге нюрюн чача, экибиз
кёкге учуб баргъанча болдукъ...

...Сен ышардынг да.

* * *

Келме энди, дейсе. Келмейимми?
Ёмюрде да? Болсун... Алай санга къалай
болур, мен, хамандача, кёзлеринге къараб
сюелмесем аллынгда? Нек тынгылайса, нек?

Ма, алайса...

Къалай къыйынды манга, къалгъанма да
эки отну арасында.

* * *

Унутханды ол сени деселе да, билеме эсингден алай дженгил кетмезлигим...

Сууук джангур джауа, мыдах кьарамынгы терезенгден мутхуз Машукга ийсенг, джангыз кесинг кетиб бара, биз олтуруучу шиндикледе кёрсенг башха насыблыланы, эшигинги кьакьмай кирсе башха адам – мен тюл! – ол заманда мен тюшерме эсинге...

* * *

Кесинги кёрмегенлей танырыкь эдим сени, сени аякь тауушларынгдан.

Тамырыкь эдим, биллик эдим, келе турсанг анда-мында...

* * *

Кюн таякь ташны джылтыратханча, мен аныча, джилтин болуб кишиге бергенмеми экен бир бурху джылычукь?

Танг ариу айтыб, энтда тюбеширикбиз деб ашыргьанча кьарангы кечени, мен айталгьанмамы джазыуларымдан кетгенлеге бир ариу сёз?..

Кьайдам.

Насыбдан мен аны ючюн кери болурма кишини насыблы эталмагьаным ючюн.

* * *

...Кетиб бараса, бир санымы юзюб алыб баргьанча, кетиб бараса, джарыкь кёзлерингден ургьан джилтинлени мен ёмюрде да унутмазча этиб...

* * *

- Кел, бир-бири кьатларында тургьан эки джарыкь джулдуну сайлайыкь, - дединг, - майна, бири меники, бири уа – сеники.

Хо деялмадым – бир джулдуз кьатындагьын кьоюб джукьланыб кьалса уа...

* * *

Джашаууну ючден бирин адам улу джукьуда ашырады, дейдиле. Аннга берилгенди кече. Алай а кьалай этейим: ол заманда сени хазна кёрмейме, джукьламасам а кьуру да тураса кёз аллымда.

Алай этейим – сени кёрюб кьалайым.

Бир кёбмю джашарыкьма...

Аннга да кьоркьмайма. Кьоркьама
джашауум бла бирге сени да тас этеригиме...

* * *

Кьор болайым манга кьарагъан
кёзлеринге!

Эски письмоладан юзюкле

«...Билемисе, кьалай кьыйналама мен
мында сенден письмо келмесе! Сууукьду
эшикте, юйде, джер юсюнде да: сен
джазмайса.

Кьалай этейим!

Мен алагъа ашыгъа, тансыкъ бола кьуру
да ёчме сен келсенг олтуруучу орунга
олтуруб, сенича, Машук таугъа кьараргъа. Не
этейим – кьайры бурулсам да, терезеле
айланыбдыла ол таугъа. Аннга кьарайма да,
чакьырадыла мени кесине сени юсюнден
нюзюрле: кьыш кетер, джай да келир сени
къатыш, биягъынлай болур ол суйгён
тауубуз...

Бусагъатда уа Бештауну сууукъ джели
сюреди Машукну юсюне тубанны...»

* * *

«Эсеме тюшорсем сизни элни, анда
ётген кюнлерими джылылыкъларын
унуталмайма. Кьалай джылы эди! Мында уа
алкъын, ийнан, юреналмайма сууукъгъа.
Акьылыма алай келеди, сизде кьуру да джай
болуб турады деб, тансыкъ болгъанма да
элигизге... санга да...»

* * *

«Тюшюмде сени мыдах болуб кёргенме
да, кьыйналыб джазама: кьараб турдунг манга,
бир джукъ айтырымы излеб. Мен а кетиб
кьалдым, джукъ айтыргъа кьарыу табалмай...

Кьуджур тюшледен кьутулуб, шо,
тюбешиб кёрюр эди бир татлы тюш!

Сен а не келмейсе, не джазмайса.»

* * *

«...Кьалай келдинг сен?! Биле эдим!
Кючден ийнандым, тюшюм болмай (тюшюмде
кёб келесе), тюнюм болгъанына.
Кьарамларыбыз кишиден да кьоркьмай
тюбешгенликге, кесиби джукъ айталмай,
санларыбыз кьыйылыб кьалды да...

Сора джетдик...

...Нек мыдах эдинг сен? Бирчик да

ышармадың.

Мен а? Мен нек кюлюб тура эдим,
нек?!»

* * *

«...Бир къара, къалай унуталмазча
ётдюле ол юч джылыбыз! Ийнан, мен къайда
болсам да, тюрленмезме мени санга
сезимлерим, хаман да кёз туурамдады сени
келиуюнг, кетиуюнг, ол адам кёб вокзал,
сёзлерибиз.

Джюрекдеди, бил, ол тели сёзлерибиз...».

* * *

Къайдаса сен, бу сёзлени джазгъан,
тюрсюнюнг, джылыуунг бла мени тылпыууму
тыйыучу уллукёз кызычык? Кетсе да андан
бери бир адамны ёмюрю заман, дагъыда,
къайдаса, этгенмисе кишини насыблы деб
сорады мени джалан джюрегим. Мен а сени
бла болгъан кесек заманчыгъымы
сюймеклигин джюрегимде джашырыб, ёмюрге
азаб боллукъ эсе да, джашаууму эм багъалы
джюгюн элтгенча, биргеме алай
айландырырма.

Прибалтика этюдла

Джетиб къалырма: самолет, поезд
тюдлю, дженгил кысхартады ортаны.

Ма, сени салкын болуучу шахарынг
бюгюн джарыкъ кёрюнеди мийикден.

Сен а...?

Джангыз бир кюн!..

Кертиди, самолёт поезд тюдлю –
дженгил узайтады ортаны. Алай а, ол ара не
бек узакъ болса да, алкын мени блады сени
ауазынг, гитараны джарыкъ-мыдах тауушу.
Джазыу да, не этерикбиз, къуру бир кюнню
берди эсе экибизге саугъагъа, сау бол, дейме,
тенгим, ол джангыз кюнубюз унутулмазлыгъы
ючюн, сууукъ Ригада сууукъ болмагъаным
ючюн...

* * *

Ариу шахарса, Алитус. Сюйгенме да
бурун паркларынгы, нек келдим энтда бери,
хаман да кюсеб турлукъма дейме. Башха тилни
эшитиб турсам да, юйдечама тенгле бла
орамларында айлансам. Къайтсам да ызыма,
мен кёб заманны унутмай турурма сени кёб
ёмюрлени сюелген къалаларынгы, кёлню
джарыкъ этген мынчакълы фонтанларынгы,
айбат тышырыуларынгы...

Джукъа тубанчыкъ басханлай турса да,
ариу шахарса, Алитус...

* * *

Сейирлик джылтырауукъ кезлери бла бир кызчыкъ, былайда Чюрлёнис джашагъанды деб, алыб кирди мени ёребаш агъач юйге. Музейни ичи шошду, талай адам къабыргъалада суратлагъа къарайдыла, мен да эс ийгенме, табарыкъча тас болгъан затымы. Сен а къоймайса, бюгюн Чюрлёнисни туугъан кюнюдо да, аны пианиносунда къонакъ адамгъа согъаргъа эркинлик барды деб, къоймай, бир эски пианинону джанына олтуртдунг...

Кечериксе, Литваны белгили суратчысы, композитору: юйюнгю ичи джарыкъ дауурдан толду – согъама «Орайданы», харс урадыла биргеме – согъама «Орайданы»!

Сюелдиле кез аллымда орамыбыз, тауларым, атам мени сора келген тенглери хапар-джыр бла къууандыра болур деген сезим кезлериме джыламукъну келтирди... Мен а бир аджашхан шайтан джелчик.

Сау бол, литвачы кызчыкъ, сау бол Чюрлёнис – кёрдюм Кавказы!

* * *

Узун джолну узунуна – наратла, джашил кёлле – бу Прибалтикады, бирча джитибаш мийик юйле, сууукъ тенгиз – бу Прибалтикады.

...Бизде балийле чакъгъан болурла, мында уа Неман къобанны къар бузлары джангы юзюлюб тебрегендиле. Майна, аланы бирлерине бир дуадакъ акъыртын къонду. Дуадакъ кеси джашаялмайды, дейдиле, - нексе джангыз?

Соргъанымы эшитиб, илгенгенча, буз сууну юсюнде узакъгъа дери къанат къагъыб барыб, бир ариу кёлтюрюлдю! Учуб кетме, къайтыб сорсанг сен да, не излеб сирелеме мен а кесим джангыз тауладан узакъда Неманны саз джагъасында?..

Бизде балийле чакъгъан болурла, кетерми эдим мен да, дуадакълай, бузла къатыш...

* * *

Атынгы да тура эдим унутуб...

Бир белек джыл кетгенден сора тенгими суратларыны арасындан чыкъгъанында сени сыфатынг, болгъан кёрюндю кезюмс – гокка эшмеле чачынга туюлюб, башында джана,

кёзлерингде (бютеу санында да!) – дуняны кьууанчы, сен хапар айтыб бара эдинг. Будаи бачха, хар сёзюнге джууаб кьайтаргъанча, бирден баш кьагъа, шуулдаи эди... Сора джангур, кьаты таякь джангур - кьысылгъан эдик тал терекни джанына, сени кирпичлерингден саркьгъан исси тамчыла джаягъымы кюйдюре эдиле. Джокь эди кьарыу кьымылдаргъа, джокь эди тылпыуубуз.

Джел а, бутакъладан чапракъланы юзе, терек аралада шашхынлы бурула, джангурну тауушу, сени кюлгенинг. Ол кёзюуде алай келе эди кёлюбюзге, бу эки алынган джюрекни айырыргъа кюч болмаз табигъатда да деб...

Энди уа, талай замандан сора, зырафына ийген джылларыма джууаб табалмай, ахсына кьарайма суратдагъы джарыкь кёзлеге.

Чачында уа, кёкню джабыб джартысын, джанадыла гоккала...

Назмула

*«О қъалай сейир эди эртдени
Сени тюшюмде қёрген*

қечени»!

*«Что без тебя просторный
этот свет?
Ты в нём одна. Другого
счастья нет».*

В.Шекспир

* * *

Тубандан чыкыгъанча джылы кюн,
Сен аллыма чыкыдынг бир сыйлы кюн,
Андан бери мен ташлаб эсими,
Айланама, Нюрлана, бошлаб кесими.

Сюйсенг, джылы джангур болуб
джауайым юсюнге,
Не да мёлек болуб кирейим тюшонге,
Сюйсенг, тар кийимча, кеб болайым
санынга,
Не да джыр этейим сени ариу бет
къанынга.

Сени кёрген кюнюм байрамды ол,
Кюн таягы, ай джарыгы манга бол,
Тангнга чыгыб сени къалай кёрейим,
Сора, Нюрлана, «ёл» десенг да ёлейим.

Сюйсенг, бармагынгда алтын джюзюк
болайым,
Не да эрнингде татлы джюзюм болайым,
Сюйсенг, кырдык болуб мен чыгъайым
джолунгда,
Не да гокка болуб чагъайым къолунгда.

Джашау – кысха, насыб джокьну
орнунда,
Сюйгенледиле кьууанчланы эшерик...
Насыблыды ол, болуб сени кьатынга,
Кьолу кьалтырай, кофтачыкьны тешерик..

* * *

Тилек

Ариу айтыб сени кьлонгю басаргьа,
Бизге Аллах ол кюнню келтирмесин,
Сени мыдахлыгьынга кьараргьа,
Ол мени саудан ёлтюрмесин!

* * *

Не болду - сёз келмейди ауузума,
Не болду - сенденми толгьанма?
Тынгыласам а джюрек ауазыма –
Мен санга тансыкь болгьанма.

* * *

Сюйюмлю бетинге мор джаулугьунг
келише;
Тенгиз хауа да санга иги джарагьанды,
Алай а, ичимдегин айталмасам, эрише,
Джюрегим да тынчлыгьымы марагьанды.

* * *

Кьуджур тюш: богьанны басыб чарс,
Кьолген, кьобуз тауушла, урулуб харс...
Излейме, кьюрюм келиб биреуню
сыфатын,
Джокьду, бек кьычырсам да, айтыб атын.
Табалмайма, джеталмайма, туталмайма,
Сандыракьдан башха мен сёз айталмайма,
Кьолген таууш а тохтамайды, барады,
Мени уа тылпыуум тохтаб кьалады...
... Кьуджур тюш: богьанны басыб чарс,
Кьолген, кьобуз тауушла, урулуб харс...

* * *

Сабийле болсакь ойнарек бугьунчакь,
Бир-бирибизге болуб оюнчакь,
Излей барыб табылсакь, кьууанырек,
Дагьыда джангыдан биз бугьунурек.
...Башхалача. кьатынга да мен ёсалмадым,
Кетмезлик насыбны да юзалмадым.

* * *

Туугьан кюнюнг

Басмай туруб чырт ауур сагьышла,
Айтылдынла санга ариу алгьышла,
Сый бере сени табхан анагьа,
Келгенбиз сен сейирге кьараргьа.
Ма, тюрсюнюнг джайгьы кюнча

джылытад,

Кёзлеринг да толгъан айча джарытад,
Сёзлени мутхуз этеди игилигинг,
Кетмесин сени бетингде ариу ингилигинг.

* * *

Сен, джолоучу болуб, кюн турушда сюеле,
Мен а къатынга баралмай, кёб кёзден
«тюйюле»,

Сен гузабаса, автобусну бек сакълай,
Мен а ашыгъыбма аны сынарын марай...

* * *

Сен инджилсенг, мен да къыйналыб
къалама,

Тилеб, тилеб сени аурууунгу алама,
Огъай, огъай, аурумайыкъ, ёлмейик,
Биз экибиз джарсыгу-палах кёрмейик.

* * *

Ариуум, сен манга «огъай» деб къойсанг,
Умутдан ишленген къаламы ойсанг,
Ётген заманга турлукъма байланыб,
Битмеген ишиме хаман къыйналыб.

* * *

Кесими къозутуб къызгъа, джашха да,
Тынчлыкъ бермей аякъгъа, башха да,
Бош кюрешеме санга буруб эсими,
Не келсин, тыялмайма кесими.

* * *

Айтхан сёзюм санга салмаз джара,
Къыйналма да сен манга бир къара,
Ариу сёзню джокъду, дейле, аурууу,
Таза болсун сюймекликни барыуу.

* * *

Сен бирчик ышар, манга узата умутну,
Ол къууанчны кишиге бермем,
(Сора юлеширге боллукъмуду кюнню,
булутну?),
Аны бла кишини хатерин кёрмем.

* * *

Къайдан келдинг, къызчыкъ, сен бизни
таулагъа?

Сени кёргенли къошулмайма мен саулагъа.
Мындан ары сенсе мени сагъыпшым,
Ариу сёзюм, бошалмазлыкъ алгъышым.

* * *

Сау болурем, дейме, бу тели болумдан,
Алмай турсанг къолунгу къолумдан,
Дарман-джылыу излеб тийеме мен анга
—О, къол азынг джюрегимде чыкъсын
тангнга...

Ариу сёзле

Табалмайма, ариу кука сёзлени,
Ала бла джарыталмайма сени,
Джансала да кёзлеринг джулдузлача,
Джулдузум деб айталмайма, кьалгъанлагъа.

Къараялмай бетинге къатынгда,
Тилсиз болуб сюелеме аллынгда.
Дунияда сенден сора ариу джокъ,
Аны айтыргъа, айхай, менде къарыу джокъ.

Бара-бара къабсам да эрними,
Бусагъатда унутханма элими,
Сюймеклик деген былаймы болады,
Акъылынгы алыбмы къояды?

Урушма таза сезим ючюн,
Палахха къалдым сени ючюн,
Кетерле ол мыдах сагъышла,
Этерле экибизге алгъышла.

Бездирдимми, ариучукъ башынгы?
Санга не – унутханма ашымы.
Сени ариу кёзлеринг – суулада къундуз,
Болма мен джеталмагъан джулдуз.

Келчи, келчи мыдахлыкъны атайыкъ,
Бир-бирибизге ариу сёзле айтайыкъ,
Ол заманда унутурбуз дуняны,
Эритирбиз ташны, бузну, къаяны.

Къулакъ ийиб мени айтхан сёзюме,
Бир джити къарачы мени кёзюме,
Анда барды джерни, кёкню къайгъысы,
Сюймеклигиме багъасы.

* * *

Сен узакъ тенгизде безий да, джуууна,
Джылы суугъа кире да, къууана,
Мен а, аман айта ол тенгизни суууна,
Турама къуру суратынг бла джубана...

* * *

Кёзден кетген, кёлден кетиб къалмазча,
Тёгерекден биз а айыб алмазча,
Кел, экибиз бир джулдузгъа къарайыкъ,
Ойнай-кюле бирге джолну барайыкъ.

* * *

Уллу джуртда мен насыбсызем туугъанлы,
Энди насыблыма сени сюйюб
тургъанлы.

* * *

Мен кыаядан турама салыныб,
Сени амалтын, ийнан, алыныб.
Сен джетиб, манга ариу айтсанг а,
Не да хазыр кыаядан атсанг а.

* * *

О, кыалай сейир эди эртдени
Сени тюшюмде керген кечени!

* * *

Узун керюнюр кысха ёмюрюбюз,
Кыулакыгъа кирмей чырт ёлюрюбюз,
Сен а турсанг мени кыатымда,
Атынг да джазылыб мени атымда.

* * *

Ойнаб этсем да мен башхагы накбырда,
Кыуру сенсе, ийнан, башда, акылда.

* * *

Ауруу келиб, санларынгы тозутуб,
Хатерсиз кыадаргы кесинги «кыозутуб»,
Бир мыдах эшитилиб сени сёзлеринг,
Арыгъанча сюзюлюученле кёзлеринг...

Не этейим, инджилиуюнг мени
кыыйнайды,
Джюрегимде мадарсыз кыазаным
кыыйнайды.

* * *

Сени отунг болмагъан джерде мен
суукъ болама, билсенг,
Кыышда джылыу излемезем, ышара
кыатыма сен келсенг.

* * *

Гокка хансда бал чибиннге кыууаныб,
Мен аннга бир бек кемсиз сукъланыб,
Иги затла джораладым кесиме,
Сен тюшдюнг да эрлай мени эсиме...

* * *

Бетинг Джана, сылайса
Чачымы, джаякларымы,
Ариу сёзле шыбырдайса –
Кыыйыб кыойдунг санларымы!

...Тюш кѳреем кѳуандыргѳан,
Башхагѳа ариу айтаса,
Тангѳымы сейир атдыргѳан,
Татлы тюшюм, кѳайдаса?!

* * *

Бек болгѳанса да этген антынга,
Сен менден бошайса, бошайса:
Кѳоймайса да сен мени кѳатынга,
Ачылмагѳан гокка хансха ушайса.

* * *

Заман барад чабханлай,
Кѳуу болдум чапракѳлай,
Мен кѳурудум – джаш болдум –
Аманлагѳа аш болдум,
Кюрешсем да, сѳйюлмедим,
Тилесем да, ийилмединг,
Айтханѳыма бой салмадынг,
Мен айтханѳы алмадынг.
Санга азаб мен болдум,
Сезим азат мен болдум,
Ичер сууум сен болдунг,
Ахрат дауум сен болдунг.

...Хо, кѳурудум – джаш болдум,-
Аманлагѳа аш болдум.

* * *

Учхан джудуз кѳрсем деб мараргѳа,
Нюзюр этиб аны ичингде тутаргѳа,
Джукѳламай, тангѳны атханѳына
кѳараргѳа–
Кѳуру сени бла сѳюеме былай ойнаргѳа!

* * *

Аллахны хар огѳурлу кюнюнде,
Эртден сайын тереземи тюбюнде
Кѳпорчюнле, сезимлерин ачыкѳлаб,
Уяталла мени, бир-бирлерин кѳучакѳлаб,
Сѳз айтмай, ангылайла бир-бирлерин,
Сѳз айтмай, тийирелле эринлерин...

Сѳюменг, алача, биз да тилсиз болсакѳ,
Бир-бирибизни ангылаб, насыбдан
толсакѳ?

* * *

Керексизге мѳйѳымы мен «кѳза»;
Кѳлюмдегин айта, джырлай, джаза,
Аман болуб, тауусулуб, кѳуруб, аза,
Неге эсе да хаман ышаныб база,
Бир джерде сабыр болуб тохтамай,
Мен барама талай джылыны арымай.

Манга джангызлыкъны сынатмай,
Не урмай, не къанатмай,
Къайры десем алыб барад,
Тенгиз джагъа къалыб барад.

Джашил толкъун да бир нёгерим –
(Аны бетли эски кёлегим),
Къалама быланы сайлаб,
Кесими джангызлыкъгъа байлаб.

...Чыкъгъанма батаргъа деб,
Акъылымы атаргъа деб,
Хо, болмазлыкъ ишни башладым,
Башымдан эсими ташладым.

* * *

Мыдах этсе да, кёрюнюб татлы,
Къалай игиди суюмеклик атлы!
Кёрген сайын джюрегинги тебдириб,
Джыламугъунгу тылпыуу бла кепдириб!

Бюсюреу аннга, суююб тургъаннга!
Суюмеген саналады къуругъаннга.
Ол а тюлмюдю бек джарлы,
Джолу болуб хаман тик джарлы.

* * *

Боллукъмеди сени кёлюнг биртда кенг,
Болуб къалсам а сени кёлеккенг?

Кёлеккенгме мен сени чырт билинмеген,
Кече, кюн да бир кишиге кёрюнмеген.

...Кёлеккенгме мен сени, кёлеккенг...

* * *

Суюмеклик теренди, дейле,
Ол кёблукден бизге джукъ
тенгизча,

джетерми?

Богъан къайгъыны ол учуруб,
Джангыдан джашарча
джелча,
этерми?

* * *

Ток элтгенча, бардым мен сени
къатынга,
Сени уа юсюнг-башынг бек
джашнай,
Къор болайым элде болмагъан
атынга!
Кесинг да кюнден-кюннге тураса
джашлай.

* * *

Чыгъанакълы гоккача къоруйлайса
кесинги,
Сёзлериинг, сёзлериинг а бир татлылла
сени...

* * *

Кеч тюбеген джолоучу сен
болдунг,
Джюрегиме, кёгюрчюнлей сен
къондунг...

* * *

Джандетни бир сыйлы тёрюн алгъанча,
Мени джаным сен ариуда къалгъанча,
Биз бара эдик, арт орунда олтуруб,
Мен да сагъышымы сени бла толтуруб.

Тегерекде не болгъанын билмейме,
Ким барды, ким джокъду - чыртда кёрмейме.
Эшитилмейди машинаны тауушу,
Бир бек тарды арт орунну къууушу...

Фахмум джетмей хар затынгы чертерге,
Хап-хазырма мен шашыб да кетерге.
Къолларынгы джылыууна сюйюноб,
Солумайын, къарамынгдан туюлюноб,

Ариулукъгъа табынама, джубана,
Кёзлериингден мен тояма, къууана.
Болсанг а, Нюрлана, ахыр джубанчым,
Бошалмазед бу дуняда къууанчым.

Насыбды санга къараб къууанган,
Насыбды сени къатынгда уянган,
Ишим джокъду санга былай айтыргъа!
Алай а... кеч болду ызыма къайтыргъа.

Кёзюме хаман бир зат кёрюнеди
(Анга эс-акъылым бек бёлюнеди):
Экибизден сора дуняда киши джокъ.
Экибизде да бир инсанны иши джокъ,

Айрымканда къалгъанбыз да атылыб,
Кёрюнмеген насыбха биз батылыб...
Джеталмазлыкъ джулдузгъамы термилеме?
Бошунамы мен кесими кемиреме?

Джазыу керексиз чырмауланы тюб этиб,
Заманында экибизни да тюбетиб,
Не боллугъед бизде болсанг нюрлю ана,
О, Нюрлана, Нюрлана, Нюрлана?

Бюгюн а барабыз, арт орунда олтуруб,
Мен да сагъышымы сени бла толтуруб.

Ийнарла

«Тангым айрымканда
атханча...»

*«Что без страданий
жизнь поэта?
Что без бури океан?»*

М.Лермонтов

* * *

Мени тенглерим кюлген этелле
Неге кёрекди бу зат деб,
Мен а сенден алай тилейме
Къолчугъунгу манга узат деб.

Кёб артыкъ сёзюнге тёзюб турама,
Бир кыйнала да, бир кече,
Сен машинагъа миниб кетсенг а,
Джокъду манга джукъу ол кече.

Санга бир ариу джарашады
Кёк бетли чепкен юсюнге,
Сыйлы Аллахха тилекчи болдум
Кирир ючюн сени тюшонге.

Биз суу ызында джюрюйбюз бюгюн
Къызгъан джюрекдени солута,
Джалан аякълай чабыб барабыз,
Къолунг къолуму сууута.

Ой, Кавказ таула къалай ариудула,
Чегетле бла къаяла,
Санга гоккала джыя турама,
Мен тенглеримден уяла.

Бюгон бек кемсиз болганма санга —
Джолдан алмайма кезюмю,
Сен а келмейсе, кьайдаса, джаным, -
Джокьду джюрегими тезюмю.

Кече чыдамай чыгыб келеме,
Мен кьайры бурайым джолуму?
Ол джарыкь джулдуз сен болурса —
Анга узатайым кьолуму.

Кек а чартлайды, кек кюкюрейди,
Элия алады эсими,
Сени бетчигинг бир джууукь турады —
Мен кючден тыяма кесими.

Узакьдан тансыкь болуб келеме,
Сен эшиклени ачсанг а,
Мени санларым бузлаб баралла,
Тылпыуунгу манга кьошсанг а.

Мен мындан кьараб керюб турама —
Юйюгюзню башы кьанджалды,
Сен кимни суйсенг аны сюерсе, -
Кьайсы да менден маджалды.

* * *

Кезге илиннгенди мени тюрленнгеним,
Сени да кьараб кергенлей,
Джырчы, хапарчы болуб кьалганма
Мен сен ариуну суйгенлей.

Булбулдан ариу джырлаган джокьду,
Айхай, ол аны билмейди,
Мен тансыкь болуб кьатынга олтурсам,
Кетиб кьалырым келмейди.

Кёбдюле кьызла, бир ариу кьызла,
Керекмид аны санаргъа,
Картчыгьынгы манга берсенг а,
Джюрегим тебсе кьараргъа.

Кюн таякьладан джылтыраб турады
Минги-Тауну буз гыйысы,
Суймеклик кьалай ауур тиеди
Джукьа болса башны мыйысы.

Аз-кёб айтсакь да, тенглерим,
Кетмейбиз буйрукьну кючюнден.
Гокка хансны кёб эркелетдим,
Сен а чыгьарыкьча ичинден.

Ой, Кюрес джолда кьуш бурулады –
Ол уугъа чыкыгъан болурму?
Санга атагъан балий терегим
Ма, энди чакыгъан болурму.

Орналгъан терек сугъарылмаса
Тамыры джерни тешмейди,
Джатсам, турсам да сени ариу атынг
Мени ауузумдан тюшмейди.

Алты-Айгъыр башы бир кенг тюзле,
Кюнню джюрюсенг бошалайд,
Хатерсиз джазыу сюйгенлени
Бири-бирине кьошалайд.

Сенден айырылсам алай боллукъма
Бир санымы юзюб атханча
Кесим джангыз дуняда кьалыб,
Тангым айрымканда атханча.

Бир кёб кьарадым сени ызынгдан
Сен а бери бурулмай,
Мен энди тынчлыкъ табарыкъ болмам,
Керти дунягъа кьурумай.

* * *

Мени атым бир таб келишеди
Сени ариу атынгы ызындан,
Ах, сени сайлаб аллыгъем мен
Элни бютеу кьызындан.

Сатыбмы алгъанса айтсанга,
Ол эки ариу кёзлени?
Аланы джукыгъа тенг эталмай,
Мен зыраф этеме сёзлени.

Джауум булутла басыныб келелле
Календар кьаяны башына,
Сен ачыуланыб кьынгыр кьарамачы
Центрни маджал джашына.

Кесин махтагъан-телид, дейле,
Тели этгенсе да, айтама,
Биягъы мен а биягъы сени,
Табалмай мыдах кьайытама.

Тенг кьызларынг кьозугъан этелле
Санга кемсиз мен болсам,
Кьатынга барыргъа тартыныб кьалама
Тюкенде джангыз сен болсанг.

Санга сѐлеше, санга табына,
Алай чыгъама мен тангнга,
Тюкендеги щѣтунг мен болсам,
Тие туруренг сен манга.

Санга сѐлеше, санга табына,
Тансыкъ болама сѣзюнге,
Сатылмай тургъан товарынг мен болсам,
Къарай турурем кѣзюнге.

Сѐлешиб тургъан мен тюлме,
Джюрегимди мени къоймагъан,
Хаман сени кѣрген сайын
Чырт сен ариудан тоймагъан.

Юсюнгде чыммакъ чепкенинг,
Чыммакъ булутлай бараса,
Ариу айталгъанынгы айтсанг а,
Ансы менден къуру къаласа.

* * *

Керти дуняда эс бурурма десенг,
Заманында ары да барырма,
Алай а мында суйдюралмагъан
Анда да къурулай къалырма.

Алтын кюн чыгъыб келеди
Телевышка сюелген айрыдан,
Орун табмай, тели болдум
Бу суймеклик деген къайгъыдан.

Мен джарыкъ тойда тебсей турама,
Мыдахлыгъым чачылыб,
Санга ушамайд тебсеген къыз –
Кѣлю уа манга ачылыб.

Сени кѣлюнг алай болса уа,
Атарсм мен эсими,
Ёхдемлигиме орун табылмай,
Кишиге тенг этмем кесими.

Санга гоккала элтмейим –
Къуу болурла, ашау табмайын,
Андан эсе туурангда олтурайым,
Сенден кѣзлерими алмайын.

Кёзюм чыракъ кетгенди мени
Таулада къалын тубаннга,
Санга назмула джаза, джырта,
Мен чыкъдым бюгюн да бир тангнга.

Новеллала

«Къатымдаса сен, джоқъса сен...»

*«Бог создал звёзды,
голубую даль,
Но превзошёл себя, создав
печаль»*

Омар Хайям

Къачхы элегия

Экибизде терслик, харамлыкъ джокъ эди бирден джетген заманыбызда суу ызына. Джазыу болурму эди?..

Энди уа, талай джылдан сора, санга тѣзюмсюзлюк тансыкълыгъым чакъырды мени унутулгъан терек бачхагъа. Эседди, кѣрмегенлей билиучю эдим аякъ тауушларынгы, эседди ай джарыкъда кѣзлеринги джылтырауу. Энди уа... Энди уа, сен джокъса да къатымда...дунияда да, эшиталмайма, алгъынча, чапыракъланы шыбырдауларын.

Къатымдаса сен, джокъса сен... Дыгаласма аякъ ызларынгы кѣралмай: кюйдюргендиле аланы да къызыл чапыракъла. Ийнакълайма къачан эсе да чачынга чырмалыучу бутакъчыкъны. Турадыла, ма, кетмегендиле балий терекле. Кстгенди заман. Кетгенсе сен. Алтын нюзюрлерибиз толмадыла: джазыу бла хатерсиз аджал алай бош затла болмагъанларын экибизни юсюбюзде да танытдыла. Не зат да бар эди - насыб, къууанч да эркин эдиле, аллыбыздагъы таулача – эслемей эдик.

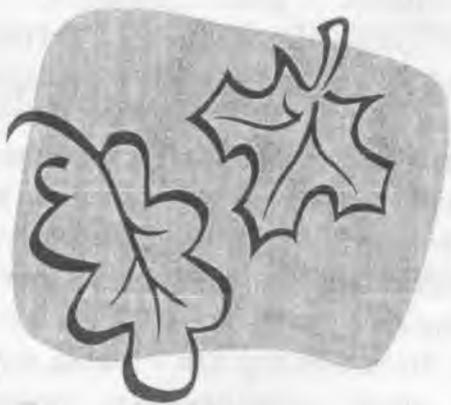
Къатымдаса сен, джокъса сен...

... Ма, Къобаным. Къуру да ёчме бери келирге. Бюгюн да сюелеме аны дауурлу

джагъасында. Сен а, шашхынлы суу, суймейсе мени бла ушакъ этерге: кёзлеримде кёргенсе да мени къайры эсе да талпыб къарагъанымы, сен да мыдахса.

...Чабыб барадыла джылла, къуру менде кьоюб экибиз бирге ашыргъан алтын кюнлерибизни тауусулмазлыкъ ызын. Джашау, заман, тюшюргенлей турадыла эсге, унутама десем да, экибиз къалай болалмай эдик бир-бирибизсиз!

Дагъыда: не терслик, не харамлыкъ болмагъанлай, экибиз бирге джетиучюбюзню суу ызына. Джазыу тюл эди!..

Ахыр сезим

Къараялмай бетинге къатымда,
Тилсиз болуб сюелеме аллынгда...

Сен сагъышлы къарамынгы манга ата келиб, бирде джунчуй, бирде баш энишге къарай, узун кирпиклени ёрге-энишге ойнатаса.

Дунияда сенден сора ариу джокъ,
Аны айтыргъа, айхай, менде къарыу джокъ...

Сора сен кюлалгъанынгы кюлдюнг.

- Айтхан эдим да мени ашырыб келгенинг ючюн сокъураннынгынгы!

Арлакъда юч-тёрт джашчыкъ, бизни эслеб, аллыбызгъа акъырын тебретиле. Сени тийренги джашчыкълары. Тёгерегибизни алдыла. Мен энди назму окъумайма. Сен а...кюлесе! Сора, таб йинанмагъанча болдум, сен бир сёз айтханлай, ала бизден кери болдула. Бирлеринден квалгъашлары. Ол, экибизге кёзюу къарай, къаш-баш тюйюбдю. Экеулен суусаб болуб сюелебиз аллынгда. Атынг да ушайды суугъа, аны айтсакъ, къанармы суусабыбыз?.. Сен бу джашчыкъны биринчи суймеклигисе, мени уа... Мени уа сен дугъум кёзлерингден келген джилтининг бла эртде суууб бошагъан суймеклик отума

джылы тылпыу бере башлагъан бир затчыкъса. Кюлгенинг, кьойнунгда булбул бутуб тургъанча кюлгенинг, экибизни да кьозгъайды. "Кюлме алай!" - деб тилейди ол джашчыкъ. Мен а джукъ айталмайма - эшитгенча болама эртделеде биргеме болуучу тиширыуну джарыкъ ауазын. Кюлме алай...

Ёсалмадыкъ экибиз бирге, джашчыкъ-агъа сукъланама тийренгде. Сау бол, дейме, кёзлеринге, ышарыуунга-кючюнге -ала кёб затланы саладыла эсеме.

Джашасанг да, кьызчыкъ, мен кёргенни джартысын, кючлегенсе, ийнан, джылларымы барысын!..

...Энтда сакълайды сен озарыкъ джолну бир джашчыкъ, мен да чыкъгъанма алайгъа. Экибиз да билмейбиз мен нек келгеними энтда былайгъа. Сен а? Сен да билме, кетейим. Хорлялсам да сени кьол аязларында тутхан джашчыкъланы, кьайтаралмам, огъай, ауушха джетиб баргъан арбамы. Кетгенме узакъгъа... Толубду кеч кьозгъалгъан джюрегимде айтырым. Алай а айталмайма. Кьайталмайма - суюме, насыб теджей, башханы суусаб болуб сени ариу кёзлеринге кьарарын...

Сени ауазынг, мени чакъыргъан ауазынг, кьаратса да ызыма-ахыр керетохтаталмады.

Акъ Мёлекни юсюнден баллада

- Сакъ болугъуз, джанларым, - деб кьарт Фатимат кьызчыкъ бла мени энтда бир кьучакълаб, ба этиб автобусдан тюшерге тебреди.

- Къайгъылы болуб, кьыйналыб турмагъыз, - дейме мен да, ызындан чыгъа, - анам менден да бек сюерикди бу балачыкъны. Бизни тауланы да бир кёрсюн, сора, айтханымча, дерслери башланыргъа келтирirme. Не уа... манга кёчюб кьалмаймысыз?

Фатимат кьара джаулугъуну мюйюшпо бла кьызарыб тургъан кёзлеринден джыламукъланы сюрте:

- Джашым!..-деб кёкюрегиме кьабланыб сарнаб, бизни ашыра келгенлени да кьозгъады.

- Нана, нана, джылама, кёб турмай дядя Анзор мени санга келтирликди!- дейди Розачыкъ да.

Аны бла кетдик. Автобусубуз Майкопну тюзлеринден Кьарачай таулагъа айланды.

Ачыкъ терезеден ургъан джел сахардан чыгъаргъа иги кючлю болуб Розачыкъны узун кьара чашчыгъын алыб келиб бетиме урады. Олсагъатлай джюрегим такъыр болуб, кесиме да тынгыламай, кёзлерими джыламукъ басды.

- Дядя, Анзор, нек джылайса? - деб сорду кьызчыкъ, акъ бетчигинде уллу кьара

кёзлени сейирсиндире.

- Бош алай... джаным... джел урады...- дейме. Къайдан билсин кёкюрегиме таяныб келген адыгей кыызчыкъ, мен ол кёзюуде аны анасын биринчи къалай кёргеними эсиме тюшюрюб, джюрегиме кьозгъалгъанын...

Эм алгъа тюш кёрген эдим: гоккаладан джасалгъан талада къатымда, хур кыызча, бир ариу тишырыу бла чабыб бара эдим. Аны узун къара чачы, джалан имбашлада тохтаргъа унамай, джел эте, мени бетими джаба, тылпыууму тыя эди. Бютюн насыбда сени чачынгда джууунганым!-дей асыры къууангандан... уянама. Ким эдинг сен? Санларымы джылытсанг да, джанкъылышча тас болуб кетдинг. Туталмадым. Ким эдинг сен?

Тюшлеге ийнанмасам да, экинчи кюн джолоучулукъда сагъышлыма бюгече кёргениме. Автобус вокзалда ары-бери бара кетиб, джолгъа джарашды. Аны джолгъа кесим тюзетиб салгъанча болуб, ахсыныб, артыма таяныб, аллыма къарадым. Къарадым да, бир тюрлю джылы толкъун бютеу санымы ичи бла ётюб, къайда болгъанымы унутдурду: терен джарыкъ кёзле, кел да бизде бат дегенча чакъыра эдиле. Ёрге туруб, сенден келген джарыкъгъа атладым. Мен джетерге, орунла бош болуб, сен олтуруб манга къарагъанынгда,

ол къарамда нек олтурмайса къатыма деген тауушсуз сорууну эшитиб, «айтханынгы» этеме. Ачыкъ терезеден келген камсык джелчик сени чачынг бла мени джаягъымы дыгъы этеди, - бютюн насыбды сени чачынгда...О!

- Къайры къачыб кетген эдинг?

Сен сейирсинмединг, не хыны къарамадынг, не кет демединг. Джылы ышарыб:

- Къайдан? – деб сордунг.

- Тюшюмден. Бюгече бир ариу гоккалы тюзде экибиз да чабыб бара эдик...

- Не, ол да тишырыу бла танышыуну бир тюрлюсюмюдю?

- Керти айтама. Тюшлериме кириб, энди менде хыянат джожкъдumu дериксе?

Сен кюлдюнг да, сора терк огъуна манга бурулуб:

-Поэтмисе? – деб сордунг.

- «Поэт всемоушен, как стихия, не властен лишь в себе самом...»

- Поэтсе... Тютчевни сагъынсанг да, поэтсе. Мен а бир къутургъаннга тюбоб къалдым деб тура эдим.

Къоркъмай, не уялмай санга битиб баргъан батырлыгъыма (башха къарыуум джожкъ эди!) энтда да сейирсинеме. Айтырынгы кишиге айталмай, ёмюрюнг мени сакълаб

тургъанча, сен алай ушакъ этесе
литературадан, искусстводан. Илешдик да,
алай келди акъылыма (бу тели татлы нюзюрле,
мени къайры элтесиз?), экибиз бирге ёсюб,
сора кёб джылланы айырылыб туруб, алай
тюбешгенча...

Вокзалда, ол адам кёб джерде, мен сени
тас этдим. Энтда да тас! Асыры кёб тюшле
кёрюб башлагъанма деб, сау кюнню кесими
сагъышха хорлатыб турдум. Аллаи салкъын
кюнлеримде, болушлукъ излегенча, китаб
окъуйма. Шекспир бла Байрон, Хайям бла
Хафиз, Тагор. Ма, Тагор:

- Был темен храм моей души, но вдруг
В нём яркая лампада засветилась...
И мне любовь небесная открылась...

Бу тизгинле манга джазылгъандыла деб,
табчаннга джарашыб олтургъанлайыма,
телефон зынгырдады. Тенгим, джангы
ансамбль келгенди, къарайыкъ дейди. Кесим
концертлик болуб турама десем да, къоймайды
да, тебрейме.

«Был темен храм моей души, но вдруг
В нём яркая лампада засветилась...»

Нартлача кийинген джаш адамла
сахнада тау макъамланы бусагъатдагъы
инструментле бла согъуб, алапат

джырлайдыла. Джаратабыз. Бу ансамбли мен
биринчи кере кёре эдим. Ма, сахнагъа,
Сатанайча болуб, джырлай, акъыртын чыгъыб
келген тишырыуну да, баш кымылдатыууна
ким алай этиучен эди деб сорсам да кесиме,
биринчи кере кёреме. Сатанай чыммакъ-акъ
чепкени, сойюмлю ауазы бла таб джырлай,
залгъа бурулду да, мен орнумдан секириб
туруб, аны тегерегинде деу нартла бла
сермеширим келди. Нек? Джырчы кызыны
кёзлери бла тюбешген эдим,- биягъы тюш,
биягъы джылы толкъун! Эсингдемиди,
олтургъанладан талай хазыр гокка
джопуланы алыб, къучагъыма джыйыб санга
бергеним? Экибизге харс уруу тохтамагъанлай,
сен сахнаны кыйырына дери къолумдан тутуб
барыб: «Сау бол, энди тели болма да, тюш», -
деб шыбырдадынг.

Ол кече шахарда экеулен танга дери эки
телефонуу суутмай чыкъдыла.

- Я сердце потерял в пути...

- Бюгюнню къурагъанса?

- Огъай... 800 джыл мындан алгъа

Хафиз.

Къуру да тунакы эшитилиучю
телефонум бу джол сени джарыкъ
кюлгенингден, джан киргенча, ойнаб, ачыкъ
болду. Танг, атаргъа деб, белги бере,
тауларымы тёппелерин кёгертиб тебреди, биз

да сен сал биринчи телефон чолпуну, огъай, сен деб, айбырлдыкь. Алай а къайда джукъу!

Ишге келиб бир кесекден зынгырдатдым кьонакь юйде сени телефонунгу.

- О, къалай сейир эди эртдени экибиз танышхан кечени... – деб мен талай тизгин айтханымда сен:

- Охо, производительностунг уллу кёреме, алай а, ма... магъана джаны...- дейсе.

- Магъана? Магъанасы сенсе, Акъ Мёлегим.

- Акъ Мёлек... Манга алкьын бир адам да айтмагъанды алай...

Шыбырдаунг къатымдача болуб, санларымы кюйдюрюб баргъанча болуб, тынгылайма санга.

Бир, эки, юч кюн турдугъуз, кюн сайын концертигизни аллы бла бир кесек заманынгы манга саугъагъа бере эдинг. Адамланы экибизге къарагъанлары ючюн мени ёхдемлигими учу-къыйыры болмай, гитче сахарчыгъымы орамларында рахат джюрюй эдик. Къобаннга тюшсек, бизде быллай суу джокъду деб, ызы бла дагъыда бир келтирмей кьоймай эдинг бери. Аны гик джарлы эрнинде – балий терек. Алайдан шууулдагъан суугъа иги сагъышлы къараб туруб, суу ызына, чачынг джелден тозурай, уча эдинг. Сора уллу сослан ташха олтуруб джырлай эдинг. Мен ол

сагъатланы унуталмайма. Не къайтаралмайма...

Сейирди: сен кёбюсюне искусствону юсюнден, мен а экибизни юсюнден ушакь этебиз. Кюлкюлюк эсе да, алайды. Ачыкь айталмасам да билесе ич сезимими, ангылаб тураса кёзлеримден, амма, сёзюмю, дыгаласлы атламларымы оюннга, накъырдагъа буруб бараса, мен джарлыгъа умутлагъа орун кьоюб. Сен артисткаса, мен-тенгинг, андан бек джууукь болурум келеми эди мени ол заманлада? Джукь айтыргъа, шохлугъубуз бузулур деб, кьоркъама. Бир багъалым болуб бараса. Ма, алай эки отну арасындама...

- Ким айтханды сюймекликни билмеген кёб ашхыды, билиб тас этгенден эсе деб, Акъ Мёлегим?

- Саади! Огъай? – телефон чолпуда сени сейирсиннген ауазынг мени кьууандырады: сен билмейсе! – Сора джарлы Хайям?

- Огъай, - дейме, ауазымы мыдах этиб, ахсыныб, - джарлы мен.

Сени, кьонгурауча, зынгырдаб чыкьгъан кюлгенинг, эндигиде да кьулагъыма келгенча болуб турады. Алай а, эрлай салкьын болду ауазынг. Кюн тийиб тургъанлай, терк огъуна джел джауум-булутланы сюрюб келди.

- Бюгюн кетген этебиз... Бусагъатдан. «Мен а?!»- деб кычырыргъа кючден кьалдым. Алай къалай эталгъан эдинг билмей

тургъанлайыма?

Къонакъ юйню аллына джетерге, сиз кетерге къурала тура эдигиз. Унуталмайма, мени эслегенлейинге, сен, чемоданынгы джерге ийиб, аллыма чабханынгы.

- Ма, бошалды, джаным, тюшобюз... кетеме.

- Акъ Мёлегим!

- Къой, сёлешме. Кел, бу тели халкъны къолдюрмейик да, бир джанына атлайыкъ, - деб сен къолтугъумдан кириб, арлакъда терек тюбде шиндикге олтурдунг.

- Сёлешме, - сени кёзлеринг къалай терен джарыкъдыла: кертиди, ары батхан чыгъаллыкъ тюлдю. – Сенден кёлум къалады деб, сёлешдирмей турама, къоркъуб, не айтырынгы билиб, тынгыла андан эсе...

Терек аралада джел, джашыртын келгенча этиб, бугъа, анда-мында сени чачынгы мени бетиме силдейди... Сен а сёлешесе, сёлешесе.

- Эсингдемиди, бирси кече концертден къайтыб келиб, кече арада сени уятханым?

- Мен джукъламай, сени сакълаб, тургъанма, телефоннга миниб, ой... къараб.

Биягъы къонгурау къолкъонг.

- Ол кече нарт эпосну юсюнден даулашханыбызны къалай унутурбуз! Хар ким кесини миллетине тартыб. Къалай-алай болса

да, нартла тау миллетникиди. Мен, Сатанай болуб, къуру санга деб джырлагъанымда, насыблы Ёрюзмек деген эдинг. Къалай иги джашса. Сукъланма Ёрюзмекге. Ийнан, мени айла бла аллыма къараб турады Адыгда бир... Ёрюзмек.

Секириб ёрге къобханымда, сен да туруб, къолунгу имбашыма салыб, терен джарыкъны манга ийдинг. Тауушум къючден чыгъа:

- Ийнанмайма...-дедим.

- Ийнан. Сатанайны къарнашы болмагъанды, дейдиле бир къауум алимле, мен этейим сени кесиме къарнаш, - деб джумушакъ къол аязынг бла джаягъымы сыладынг. Джукъ айтыргъа, тилим тутулуб, санга къараб къалдым. Эсимден а кетмейди автобусну терезесинден: «Къарнашчыгъым, унутма Сатанайны, келе тур!»- деб къычыргъанынгы, - аны бла сен бизге терс акъыл бла къарагъан кёзлени тынч этдинг.

... Огъай, джюрекде тууа келген таза сезим, къючлю, ариу чагъыб, тенг, эгеч-къарнаш суймекликге айланмады. Дуния бла бир разыма сен, таурухну хорлаб, мени кесинге къарнаш этгенинг ючюн, огъурлу Акъ Мёлегим, - огъай, огъай, мени санга учунуум къалады тазалай.

Бир кесек заманны къагъыт-письмо джюрютгенлей турдукъ. Эм ахырында

тёзалмай сени ариу сёзлеринге, мен джолгъа чыгъама. Айхай, сенден сора да дунияда анам, ишим-къуллугъум да бардыла, алай санга тюберге кереклим барын да хорлады: эки кюннге ишден юйню сылтаугъа салыб бошлукъ табама, юйде уа... ишни юсю бла барама деб кетеме...

Шахарынга келиб, орамынгы, юйюнгю табыб, къонгурауну басама. Олсагъатлай бир сабий тауушчукъ: «Мама келди, мама келди!»-деб къычырды. Джети-сегиз джыр болгъан къызчыкъ гузаба эшиклени ачыб, аллымда сирелди. Кимчикди бу? Сора сейирсиннген кёзчюклерин кериб:

- Дядя Анзор келгенди! – деб, къычыралгъанын къычырды. Бир джанындан къууандым, бир джанындан а, къайры кирирге билмей, уялама. Къайдан таныды бу балачыкъ мени? Суратха тюшерге суймей эдим, алай а бир джолда сени анам бла танышдырыргъа деб, юйге элтгенимде, карт альбомдан къоймай бир суратымы алгъан эдинг, тенгим салгъан гитче къагъыт портретими. Сора иги суратчыды тенгим, бу балачыкъ мени алай таныб къойгъан эсе. Алай джунчуй тургъанлайыма, къалын мыйыкълы добар джаш эшикден къарады. Санга ушамай эди.

- Мен Рауфма. Кир ичкери... уялыб турма да, - деб кючлю къолу бла къолуму

тутуб, босагъадан атлады. Алаша къара тышырычукъ:

- Мени тюшюм керти болады, киши ийнанмайды ансы, айтхан эдим да бир суйген адамыбыз келликди деб. Сау кел, джашым! – деб джумушакъ къолу бла къолуму къысды. Бирси къолу бла да джаягъымы сылады. Ананг! Сен а къайдаса?

- Оллахий, - дейме, - сиз мени былай алаMAT таныб турасыз... уялдым...

Рауф, ышара-ышара, туурама олтурады, къызчыкъ да барыб аны тобукъларына таянады. Ананг биягъынлай джылы сёлешеди:

- Нек сора? Ай сени огъесе, аман джаш. Бэла бизге эгеч болуб келеме бир алаMAT къарачай джашха деб, келгенлей огъунакъ айтхан эди. Сора санга джашым дерикме да? Къызым бла, майна, андан туугъанчыкъдан сора бир инсаным джокъду юйюмде. Рауф да кюрешеди джашым болургъа...

Джаш биягъынлай халал ышара, джунчугъанмы этди да, туруб терезени аллына сюелиб, тышына къарады

-Краснодаргъа ишни юсю бла бара эдим да, къайыта кетейим, деб...

-Бек иги этгенсе! – деб ананг башха фатаргъа чыкъды.

Къызчыкъ...Къызчыгъынг болгъанына толу ийнанама, сынаб къарагъанча этиб,

кьатыма келди.

- Сен биздеми турлукьса, дядя Анзор? А мама бю-ю-гюн келликди, - деб, башчыгъын бир имбашына салды. Ётюрюгом чыгъыб кьалады деб, ичимде джаным джокьду. Кьаллай джууаб берирге билмей, сени келлигинги (бюгюн!) суюномчюсюн манга айтханьнда, бир таша лагъым болурму деген тели акьылгъа да тюшеме.

- Роза, - деди Рауф, менден кьарамын алмай, - сени дерслеринг джокьмудула? Кимди Рауф? Ол айтхан Ёрюзмегинг? Не уа джууугъунг? Сагъатха кёз джетдириб, ёрге турду:

- Кетер заманым джетди, -деб.

- Къайрыса?- деб сорама.

- Спортшколда тренерме, сен олтур.

- Мен да сени бла барама!-деб, гузаба айтама.

- Была къайры тебрегендиле мен ушхууур эте тургъанлай?- деб, эштилди хант юйден анангы тауушу.

- Нана, - дейди Рауф, - кьонагъынг мени бла бир кесек туруб келсин.

- Огъай, ауузлатмай ийерик тюлме!

- Сени кёлюнге, тилейме, бир зат да келмесин, - дейме сахар ичинде троллейбусда кетиб бара, - ийнан, аман акьыл бла келмегенме.

- Аны манга бош айтаса. Мен Бэланы эри тюлме. Къой, шохлугъубузну бири-бирибизге аккыллы болгъаныбыздан башламайыкъ.

- Сора Бэланы... эри джокьмуду?
Рауф кюлдю.

- Да, сора, таулу, эри болмаса ол кьызчыкъ... Бар эди эри, Фатимат айтханлай, Бэланы анасы, ол бир телиге баргъанды. Сора сабий туугъунчу айырыб кьойгъанды.

Сен а кимисе дерге аздан кьалгъанымы сезгенча, Рауф:

- Ма, эки джыл мен Бэланы ызындан айланганлы, тилегенли, юйлерини бир адамыча болгъанма, алай а... унамайды. Созады. Ол белгили артисткады. Мен а?

Спортшколада эки сагъатха джууукъну туруб, сахаргъа чыкъдыкъ, кюн батаргъа кёб кьалмай, биягъы троллейбусха миндик.

- Эки сохтам крайны чемпионларыдыла.

- Огъай, иги тырмашадыла, кёрдюм да.

- Алайды. Дагъыда, не келсин, абадан бола келиб спортну кьоюб олтурадыла, мен а, кесимча, спортха хаман да берилселе сюеме.

- Тюсю да алайды.

Огъай, Рауф, экибиз да ушакъны алай бардырмайбыз, сагъыш этмеген затларыбызны юсюнден селешибиз.

Кетиб кьалырмы эдим? Керекмиди бу иги адамны алдаргъа? Бэла, Акъ Мёлегим, кьарамымдан билликсе нек келгеними, - кьалай тюберсе ол заманда манга? Керекмиди бу иги адамланы алдаргъа? Алай а, мен кесикесиме айтханымы этдиралмайма.

Рауф экибиз троллейбусну терезесине таяныб, ток чыбыкьны чырылдагъанына тынгылаб бара тургъанлайыкьгъа:

- Джашчыкьла! Э-э-хей!- деб таууш. Сен! Туурабызда тохтаб тургъан троллейбусну терезесинден сен башынгы кьаратыб, бизге кьууанчлы кьычыра тура эдинг. Чартлаб чыгъыб, уллу орамны бирси джанында ышара тургъан санга келдик. Эки кёзюмю сенден чыкьгъан джарыкьдан алмагъанлай, джюрегим тохтай да, ура, кьолуму санга узатдым. Сен да менден сора киши болмагъанча кьатынгда, алай джюрютдюнг кесинги.

Сора, эс джыйыб, Рауфха былай айтдынг:

- Рауф, кеч мени, - деб сен исси бетинги бетиме тийириб, кьучакьладынг. Рауфну ышаргъаны болмаса, бетинде чырт тюрлениу ышаны джокь эди...

Эсингдемиди мени:

- Нек кьыйнайса бу иги джашны?- деб соргъанымда сен:

- Мен кёб иги джашны кьыйнайма,-

дегенинг?

Бу биринчи кере келгеним эди. Айырыла туруб: «Энди келмезме» - дегенимде, сени кьарамынг «чырт кьатымдан кетме» деб айтханча бола эди манга. Бир кюн джазаса: «Сени назмуларынгы бир композитор джаратыб, макьам сала турады, келирсе да - мен джырларыкьма. Келалсанг», - деб.

Анам... Джазыу алай кьурагъанды джашауда кьуру анам бла мен кьалыб кетгенбиз. Аны да кьыйнайма.

Былай этиб айланганым ючюн, сезген эди ана джюрек мен бопунагъа бармагъанымы. Сезген эди. Унамай эдим ол бла джууукьларым айтханны. Кьуру сен. Сен а, менсиз. Мен да - сенсиз. Джууукьну - тенгни, ол иги джашны да алдагъанымы - барысын да разы этерге керекме деб, чакьыргъанлайынга, кетдим. Анам не этерикди, иерикди бу джол да.

- Анам, ма, кёрюрге энди барсам, - деб, кьучакьлаб эшикге чыгъама.

...Эки джырымы бир ариу джырладынг, таб, ийнаналмадым, аланы менми джазгъанма деб, - алай сейирлик эди макьамлары. Джырлагъанынг. Андан да бек, мени сахнагъа чыгъарыб, сый бергенлери уа! Санга аталгъан гокка джоппуланы алыб келиб манга бересе, «сау бол!» дейсе. Нек? Неге? Анам, нек

көрмейсе мени?!

Ингир ала бола чыгъабыз.

- Рауф бла не болуб турасыз? Кеси да кёрюнмедиде бюгюн.

- Сочиде эришиулеге джашчыкъланы алыб кетгенди...

- Бюгюн кетерге керекме, Акъ Мёлегим.

- Нек, Анзор? Анам кыйналлыкды. Айталсам а не болганын, ангылатсам а эки джерде джюрек орнаталмагъанымы. Нек кыстаб иймеген эдинг ол кюн, нек?

...Юйюгюзге джетерге къарангы арбазда ючеулен тегерегибизни алдыла. Сен артха турмадың.

- Не керекди, джашчыкыла?

Бирлери сени ары тюртюб, манга айланды. Сени кычыргъанынг бла мен ол адамны уруб джыкыгъаным тенг болду. Алай а, джелкеме бир кыты зат тийиб, мени абын сюрюн этдириб, дагыда бирлерини джумдуругъуна аудурду. Эс ташлай, сени: «Сволочла, тиймегиз»!- деген ачы кычырыгъынг бла бирге, джугъуму билмей ауама.

...Къаллай бир заман кетген эди, къайдам, мен Фатимат бла сени селешгенигизни айырыб тебрим.

- Къызчыкъ «скорыйны» чакъырырмы эдик.

- Къой, нана, Анзоргъа алай хата болмагъанды... Бек сейирсинеме – Рауфну тенглери эдиле... Энди алаймы этерик эди?..

- Огъай, кёб болмай аны телефон бла излегимде, эгечи эришиулеге кетиб турады деди. Ол болмагъаны – насыблары.

Мен ол кёзюуде кымылдай тебрим.

- Къоркъма, балам, мен аланы барын да къанатларын бек дженгил сындырайым, кёрюрсе,-дейди ананг, бетиме исси буштукъну тийире да, ала.

- Къыйналма, нана, кишиге да айтма, ким биледи, алай болургъа эртде огъунакъ керек эсе уа...

Сен кюле-кюле чыгъыб кетесе. Кеси-кесиме ант этеме, туйюлгеним ючюн пол, мен энди санга келмезге, тубемезге, хар кимни ариу тургъан джазыуларын бузмазгъа деб.

Келмезге? Сени энди чыртдан да кёрмезге?!

...Джарашыб, чыракъны джукълатыб джатама. Кёзюмю джабсам да - къарангы, ачсам да – къарангы, - ма, алай боллукъду дуниям сени кёрмей турсам... Къалай ангылатайым?

Эшик ачылгъан тауушну эшитмеген эдим – сен аллымда сирелиб тура эдинг, огъесе, джюрегимден чыкъмагъанча, былайдан да чыкъмай къалгъан болурмуса? Кенг

терезеледен келген айны джарыгы ёшонюнге кьююлуб тургъан къара чачында нюрню тегеди, кёзлерингде да эки отчукну джандырды. Джерге джете чыммакъ чепкенинг. Аллай чыммакъ акъ къумач боламыды, акъ булутча?

Акъ Мёлек деб тюз атагъанма мен санга!

Кюйюб баргъан бетим бла санларыма сени салкъын-токъ этинг джетиб, нени да унутдургъан толкъуннга атды. Джангыдан кюйдюм.

- Анзор, кеч...

...Бусагъатдан кетеме, энди келмезме бу огъурлу адамланы юйлерине, къачан болса да былагъа къайгы салмаз ючюн. Мен джукълаб тургъан Розачыкны къызыл ууртларындан ба этиб, ызы бла Фагиматны къучакъларгъа, сен къатыма келдинг. Узун къара чач джалан имбашлада тегюлюб (насыбмы эди мен алада джууунганым?), кёзлерингде дуняны къууанчы. Нек? Чыммакъ акъ чепкенде – Акъ Мёлегим.

- Къалмаймыса энтда, Анзор? Огъесе туююлдюм деб...

- Акъ Мёл... Бэла, мен аны унутуб да бошагъанма, барайым – ишим, анам... Сау болугъуз.

Эшикге къуру сен чыкъдынг сёлепмегенлей иги кесекни ашырыб келдинг.

- Биз нек тюбеген эдик, Анзор?

- Къайдам. Поэт айтханлай, не эсе да джазыу алай сюеди экибиз къуру джолда тюбешген джолоучулача болуб турлугъубузну. Алай аманды, Акъ Мёлегим. Мен а урушмайма кесиме, сени кёрюб – не десенг да мен суюддюм дуняда эм алаамат тышырыуланы бирин... Сау бол, ёмюрде да унуталмазлыгынг ючюн.

- Поэт... насыблыла.

- Сен, сени кёзлеринг бла санларынг, чачынг, къолларынг – аладыла мени поэт этген.

Келме энди демединг, къарамынгда да джокъ эдиле ол сёзле. Мен а, ичимден энди келмезме десем да, санга былай айтдым:

- Энди келсем, алыб кетерге келликме, Акъ Мёлегим.

Сен ол ишни болмазлыгынамы, не да «огъай» деялмазлыгынгамы, ахсыныб къалдынг.

Сау къал, джумушакъ джюрекли «джашым» дегенингден, мени уялтхан къарт Фатимат, сау къал, иги тенгим Рауф. Мени ёлтюрсенг да, сен тюзсе. Сау къал, къууаныб аллыма чабызу, мёлек балачыкъ Розачыкъ. Сау къалыгыыз, Майкоп орамла, джюрегими терк чабыргъан багъалы джерлерим.

...Ёмюрю адамдан толуб туруучу вокзалда сакълайма мени элтирик автобусну.

Имбашыма кимни эсе да кьолу тийгенинде, сескекли болуб ёрге кьарадым. Рауф. Къатында ючеулен: бири джаягына кьол аязын тиреб, онг кёз тьюбу да кёгериб, башха экиси да – баш энгишге кьараб.

- Анзор, была мени тенглеримдиле. Кеч, алай бек терс тюлдуле бюгече болгъан ишге: Бэла бла сени баргъаныгызгъа тёзалмай, мени болмагъанымы хайырланыб айланадыла деген акъылда ачхандыла туююшню. Шо, терс ангыламагъанларын кечиб, бизни рахат этиб кетсенг а.

- Огъай, огъай джокъду хата, алай да болады,- деб, кёллерин басаргъа кюрешдим. Джашла бла саламлашыб, танышдым. Терслигим а, кьоргъашынча ауурду. Алайда, джашла, иш былайды десем, ючеуленни джазыуларында кёб зат тюрленник эди.

...Джыл джарым кетди. Сен анданмындан, концертле бла баргъан джерлерингден кьагъытла, суратла ийгенлей тураса. Фатарымы бир кьабыргъасы кьуру сени суратларынг бла джасалыбды. Сен, сен...

Анам... Кьуру анама айтдым нек бармагъанымы энди, санга кьаллай сезимим болгъанын, кьуру анам ангыларыкъды Фатиматны алдаб тургъаныбызны Бэла бла мен. Анам урушмады.

- Бир джангызым барды да джер

юсюнде, ол да насыбсызды... - дей, башымы сылады.

Бюгече уа ол биягъы – сени биринчи кере кёрген туюшом кьайтды: гоккаладан джасалгъан ариу тюзде экибиз чабыб бара эдик. Биягъынлай туталмадым, тас болуб кетдинг джанкылычлай.

Ишден юйге бир тенгим бла кьайтыб, музыканы акъыртын кьуруб ушакъ эте тургъанлайыкъгъа, анам акъыртын кириб, ушхуур салды аллыбызгъа. Тюрлениб эди бети: кьарамында, кесин тутханында бир кьайгъысы болгъаны белгили эди. Эки кере кирди, биягъынлай дуняны ачылыгъы джыйылгъан тюрсюннге киргизтиб бетин.

- Анам, ауругъанынг бармыды?

Тенгим да:

- Хо, шошса, Келимат, не эсе да бююн, - деб экибизге кёзюу-кёзюу кьарады, кетерми эдим дегенча. Анам, джукъ айтмай, алай а терен ёкюнуб чыгъыб кетиб, эрлай кьайтды.

Кьолунда телеграмма кьагъыт.

- Джашым, мен ёмюрде... ол черкес кызыны... кьаргъамагъан эдим.

- Анам, не болгъанды?!?

Кьагъытны тенгим алаб, бети тюрлениб, кёзлери кёрмегенча этиб (билеме, заманны соза турады, мени кёлюмю басаргъа сёз излей), джууукъ тутуб ичинден энтда да бир окъуду.

Билдим! Мен ол тошню бошунагъа кѣрмегенме – телеграмманы сермеб алыб кесим окъудум. «Бѣла авариягъа тошгенди, кыйынды, дженгил джет. Рауф». Ненча кере окъусам да, тюрленмейди тексти.

...Эртденбласында джетген эдим. Мен келгеним ючюн деб хатерсиз аджал къоймады сени юсюнде худжу адетин: джатады бир ариу ёлюк. Акъ Мѣлек! Менден сора, сен къобалмай тургъан фатарда джангыз эркиши да джокъ эди, менден сора, тобукъланыб, кълтырагъан кьолу бла сени сууукъ джаягъынга киши тиймей эди, менден сора, бир эркиши джыламай эди.

Розачыкны, акъыл-балыкъ бола тургъан кызычыгъынгы кычырыгъы джюрекленди эрите эди, ананг да, къарт Фатимат, кѣб джылагъандан суу хансча болуб, болушлукъ излеб кѣкге къараб сарнай эди.

Сен а, кишини эшитмейсе. Къуруду зынгырдауукъ ауазлы чыммакъ акъ чепкенли Сатанайым, кѣкден тошген Акъ Мѣлегим.

Сени «ма, бошалды, джаным, тошюбюз», деген эртде айтхан сѣзлеринг, мени къулагъыма эштилиб, адамладан арлакыгъа джанлаб...

...Эсими Рауф джыйды.

- Тур, ахыр джолуна ашырайыкъ...
Сени... сени сюе эди Бѣла, Къарачайдан

къайтханлы огъунакъ тюрленген эди, билиб тура эдим, амалым... къарыууум джокъ эди, ансы. Тур...

Кѣзлерибизге ургъан джыламукулларыбызны тыялмай, экибиз кьолларыбызны кьаты кысыб, къучакълашдыкъ.

- Кеч, Рауф...

- Кеч, Анзор...

Бошалды. Амма, ол джылла манга татлы тошлей кълалыкъдыла: къабыргъада суратларынг унамайдыла сени керти дуниягъа кетгенинги. Ийнанмайдыла ала, Акъ Мѣлегим...

...Юч айдан дагъыда баргъанымда, кызычыгъынг терезеден къараб:

- Анзор келди! – деб кычырыб ташайды. Джетиб, бойнума тагъылыб, арыкъ санчыкъларын кѣкюрегиме кысыб, джылайды. Алайлай атлауучладан чыгъыб бара, Фатимат бла эгечи кѣрюндюле. Ол кюн да кьозгальыкъ. Ол кюн да бек сакъладым сени, кече терезеден ай джарыгъын юсюме ийгенинде...

...Ма бу затланы, озгъан кюнлени эсге тошюре, кызычыгъынгы къойнумда рахат джукълатыб келеме.

...Розачыкъ, кесин анама бек алдырыб, аны кьанатлы этгенди – керти баласына, туудугъуна къарагъанча къууанч тыбырлы болуб, айныб кългъанды.

Ма, Къобан. Аны дауурун суйюб, экибиз бирге тынгылаучу ёхтем суубуз. Насыблы эдим ол кёзюуледе, джудуз кибик бир тышырыу къатымда болуб, ётгюр халкъымы джашау сууу да бизге тилек тилей. Джырлагъанынг а? Сени ауазынг эшитирикча, сен олтуруучу сослан ташха олтуруб, эки атлам джерде шашхынлы сууну толкъунуну учунда акъ мынчакълагъа кёз алмай къарайма, кимни эсе да излегенча.

Къайдам, къаллай бир олтурдум – ол шуулдагъанны, ол акъ мынчакъланы ичи бла мени атымы айтхан бир таууш. Шашама! Энтда чакъырады мени ол таууш.

Бир затда сезмеген эди (огъесе, сезгенми эдим?), мен терк ызыма бурулдум. Джар башында, балий терекни джанында, Розачыкъ сирелиб тура эди. Мени кымылдагъанымы кёргенлей, тик джолчукъдан энишге айланды, чашчыгъын да аязгъа тарата. Джетиб исси бетчигин мени джибиб тургъан бетиме кысыды.

- Дя... Анзор, сен къуру да, Къобаннга эниб... нек джылайса? Мени кёюб кетиб.

- Къызчыкъ, сен энди уллу кызы болгъанса, акъыллыса. Мен сени тыяр орнуна, сен этесе ол ишни. Бу джерле джанчыгъым, ананг бла мени суйген джерлерибиз... эдиле.

Розачыкъ, санга ушагъан ариу

башчыгъын манга терк буруб:

- Билеме... мама сени... суюе эди.

Билеме... энди мен сени чыртда-чыртда кёюб кетерик тюлме!..

Озгъан заманны кёб ачылыкълары ызыбызда, Къобанны дауурунда къатышыргъа, тас болургъа излейдиле. Огъай, унутмазма, эсден не бек кетерге кюрешселе да...

Аллыбызда уа – кьюуатлы сахарымы ариу юйлери, келбетли адамлары.

Аллыбызда уа – ёмюр толу джашау.

Сенсиз, Акъ Мёлегим.

Джарлыгъа болушхан сууабды...

Мында гоккала бир ариудула,
Сюеме къатларында джатаргъа,
Къаллай амал этсин аланы
Сени терезенге атаргъа?

Сыртдан къарасанг, ариу кёрюнелле
Чегет Баурда чалкъы ызла.
Сени алыб келмеймилле экен
Дырыннга джюрюген элчи къызла?..

Таза хауа, чыпчыкъла да джырлай, кёз
алдагъан сейирлик гоккаланы ариу
ийислеринден кёлюнг тола -къалай игиди
мында! Кел, ариуум, манга дырын джыяргъа
бир къара - джарлыгъа болушхан сууабды.

Бек къыйнамазма, бу мен тизген гоккала
бла сени тенглешдирирге излей эсем а. Мен
санга джазгъан джангы ийнарларым бла
намуларымы айта, сен да бир кюле-ышара,
бирде джунчуй-уяла, бирде уа - къызара-
суйюне, ишлербиз.

Терек салкъында солурбуз, мен да аны
къатында къара суучукъдан, сени
къуандырыргъа деб, къол аязым бла суу
ташыб ичирирме. Кел!

Кюн бузулса уа (узакъмы барлыкъ эди),

балаганчыгъым таба, джюреклерибизни бирге
ургъанлары эшитиле, чабарбыз, бир-бири
къолубуздан тутуб.

Джангур тауушну белляуунда сен шош
къалкъырса, мен а, сени джукълагъан
заманында қелген джылыуунга бёлене, татлы
нюзюрлеге бата, сенден кёзлерими алмазма.
Джукъла, менден сакъ бир инсан сакъламаз
сени джукъунгу...

Бир кесекден, чоюнчукъну тюбюнден от
джагъыб, ушхууур этерме, сен да, уяна келиб,
аш-суууму махтарса, ызы бла, «уф-уф» дей,
темир кружка бла эринлеринги кюйдюре,
чапхын шай ичерсе, мен да анга кюле. Сора
(узакъмы барлыкъ эди) кюн тиер, алай энди
дырын джокъду.

Алай а:

Кёзлерингде кюн таякъла ойнайла,
Ала мени артда бир бек къыйнайла.

Къатыбыздагъы чегетге кёгет джыяргъа
кирирбиз. Быйыл агъач кертмечикле, сен
келирмисе дегенча, бир асылу битгендиле.
Ызы бла, мен бек джаратхан сени
ууртларынгча, къызыл джабышмакъланы
джыярбыз, кеслери да джюрекге асыу болады,
дейдиле, ашай-ашай турурбуз. Майна, гитче,
мысты чегет алмачыкъла, саны-санауу

болмагъан чѣртлеуюкле...

Юйге кетер заман джетер. Ол кюнча, быллай къысха кюн кюзде боламыды экен деб, кыйналырма. Келе келиб, мийик къаядан элни башындан къарарбыз - майна сени юйюнг, майна - меники. Арыгъаныбыз болмай, алай а ол кюнню энди чыртда къайтмазлыгъын экибиз да ангылагъаныбызны бир-бирибизге билдирмей, элге джыйылырбыз.

Мени сезимим туруп санга,
Ёмюрде да сууумай,
Ёлгюнчюме джарыкъ бериб манга,
Джюрегимден чыртда къурумай...

Кёрдюнгмю, не хатасы барды? Кел,
манга дырын джыаргъа бир къара. Джарлыгъа
болушхан сууабды.

Тенгибизни джыламукълары

Ишни юсю бла ючеулен болуб Ригагъа учабыз. Кюн ортагъа аэропортха джетерге керекбиз да, ашыгъыббыз. Хасан къайры барса да, гитарасындан айырылмайды. Ма, бюгюн да аны кьойнуна салыб, эртденнгиде кымсыз болуб, автобусну терезесинден тышына битиб барады.

- Алан, - дейди Руслан, - сен гитараны къуру къучакъларгъа дебми айландыраса биргенге? Бир зат эт.

- Мен этер эдим алай а...келиширге.

- Тынгылагъанладан ачхамы джыйдыраса?

- Кьой эртеннгиде зыккыл чамланы. - Хасан бюгюн, не эсе да, салкъынды, башын терезеден бери да бурмайды. - Аэропортха Айры Тауну юсю бла бармазбыз да?

Руслан кюлдю.

- Не, атангы къарнашы сени ючюн деб аэродромгъа кысхасы бла джангы трассама салгъанды?

Тынгылайды Хасан. Гитарада ойнай, айтады:

- Бармайыкъ. Керек тюлдю. Такси тугайыкъ да, кетейик: ол сахар ичине кирмейди - дженгил джетербиз, - деб джырлаб тебреди:

Майна, джырлайд булбулчукъ
Къайдаса, деб, къайдаса,
Къайры кетдинг, ариучукъ,
Къайсы джолда бараса?..

- Хасан, - дейди Руслан, вокзалгъа келиб, джангыз такси да болмагъанында, - бошунагъа джыраб келгенсе...

- Огъай, табаргъа керекди!

Заман кетиб барады, аны бла да къалмай, мартны сууукъ бораны кез ачдырмай, санларынга ётуб барады. Таксиле да джокъ. Кечигиригибизни билгеникде, Хасанны зор бла автобуса миндириб, Айры Таугъа айландыкъ.

Любовь расстаяла в тумане льдинкою,
А мне оставила седую грусть...

Дунияда къаллай бир джыр бар эсе да, барысын да кёб къалмай биле болур Хасан. Учу-къыйыры болмагъан джыр къабчыкъ.

Айры Таугъа келдик. Боран. Джел. Боран.

- Балдраджюз а этер ишни, - дейди Руслан, автобусдан тюше, - чабдыкъ вокзалгъа!..

Бир кесекден тышына чыгъыб, такси тутабыз.

- Бусагъат джетейим, - дейди шофёру, - он минутдан.

Хасан имбашымдан тийди.

- Тас болуб къалмагъыз, мен газет алыб джетейим.

Тас болгъанны уа кесинг бир кёргюздюнг да, тенгим. Такси келиб, мыллык атыб ичине кирсек, Хасан джокъ! Ол кюнню унуталмайма. Бусагъатда да кёзюме кёргюзте турама, Русланны машинада кёюб, халкъны ары-бери тюртуб, алынган адамча, Хасанны излеб айланганымы. Табмагъанымда, амалсыздан, вокзалны баш этажына чыгъама. О! Къолларын да кёкюрегинде чалышдырыб, уллу терезеден орамгъа рахат къараб тура эди. Ачыуланама.

- Эй, алан, Шекспирча сирелеме десенг да, аныча болаллыкъ тюлсе! Былай думп болуб къалай къалдынг! Кел, такси сакъаб турады. Бош сирелесе: сени киногъа аллыкъ режиссёр, ийнан, бу вокзалда джокъду... - деб, къатына барыб, гузаба кесиме бурсам... кёзлери джыламукъ.

- Хасан, не болгъанды?

- Нек кёлтирдигиз мени бери? Джукълаб тургъан затларымы нек уятдыгъыз, нек?

- Хасан, не болгъанды?

- Тюбюнде миллет кёбдю. Ма, былайчыкъгъа чыгъыб, алай айырылыучан

эдик.

- Хасан, не болгъанды?

- Кетдик, - деб, аллымда тебреди да, тюбюне тюшдюк.

...Аэропортда Русланга айтханымда Хасанны кяллай халда табханымы, ол бармагъын мангылайыны кьатында ары-бери буруб, айтды:

- Ол бир кесек былайыракъды... Унуталмайды, хариб, эртделеде сюйгенин былайда бёрю ашагъанын. Талай джылны алгъа Хасан кёб келе эди бери, таб, мында джашагъанча эди. Бир джолда мени алыб да келеди. Эсимдеди, институтда талай кыыз, джаш бла танышдыргъаны. Муну билмеген джокъча эди. Джарлы кёб кюрешди кызын манга кёргюзтюрге, алай а не дыгалас этсе да, ол юйюне кетгенинден алкыын кьайтмай тура эди. Ашыгъыш эдим да, кёрмей кетеме, кьуру суратларын болмаса: тамам индия кинодан тюшюб кьалгъанча эдиле экиси да. Хасан да чырайлыды да... тели болса да... Сора ол болургъа керекди... кьалай айтдынг? Хы, «джукъланнганын уятхан». Кьаллай бир джыр этгенди аннга, «тю-тю» деб кетерин билмей. Эсингдемиди:

Далеко твой город остался позади,

Но предо мной ещё глаза твои...

Мен да:

Я давно уже в объятии наших гор,
Но шёпот твой меня греет до сих пор, -
деб Русланны аузуна чабыб айтдым Хасанны хаманда да джырлаучусун.

- Ары кьарачы Байроннга! – деб Руслан чынасы бла кьабыргъамдан тюртдю. Кёзюгюзге бир кёргюзтюгюз быллай суратны: вокзалны ичи адамдан тыкъ-тыкълама, аны эки джанына чачыб юч кыыз келедиле, араларында... Хасан!

- Кто сказал, морякам пиво не давать? – деб джырлайды кеси да. Ол кёзюучюк киногъа алынса, унутулмазлыкъ ленталаны бирине тергеллик эди. Русланны:

- Кьурудукъ! – дегени бла, орнубуздан тургъаныбыз тенг болдула. Кертиси бла да, кьурургъа тебрегенбиз: самолётубуз учаргъа джарым сагъат да кьалмагъанды, Хасан а донжуанлыгъын кьоймайды. Руслан джетиб Хасанны кьолтугъундан кирди да, сагъатына кьараб, кыызлагъа:

- Айыб этмегиз, кёгюрчюнле, муну эки минутдан... приступу башланлыкъды, бир хылы-мылы болады, джарлы, тюркюрюгю, кьайдам, дагъыда башха затларын... тышына тегюб, - алай айтыб, ариу халда эшик таба айландырды. Былай чыкыгъанлайыкыгъа, Руслан Хасанны джаягъына бир иги сермеди да, алай сорду:

- Биз бюгюн Ригагъа учарыкъбызмы? Хасан, мияла къабыргъагъа таяныб тургъанлай, акъыртын чегеледи да, гитарагъа олтурду. Сора:

- Къызланы не этдигиз, болумсуз инженерле? – деб, имбашына юсю бла бир джанына тюкюрдю.

- Аннга къарачы дагъыда! – деб Руслан аллына бир тебджилдеген да этиб, тохтады.

- Хасан, хомух болма, бусагъат самолётха минебиз, - дейме мен да.

- Джашла, кечигиз, алай а кесигизсиз терс, - дейди.

- Не-е!- деб, экибиз да бирден кычырдыкъ.

- Хо, хо. Нек элтдигиз мени Айры Таугъа, нюзюрюмю ёлтюрдюгюз... – ёрге къобуб, арлакъда къар бла бетин ышыб:

- Кетдик, - деди. Биллигинг джокъду: кертими эсиргенди, алай а, тюзю, къуру да аллай джерде (къаллай джерде да) дженгил эс джыяды.

... Самолёт, порюлдей келиб, бизни булутланы башларындан къаратды.

Ты у меня одна,

Словно в ночи луна,

Словно в году весна,

Словно в степи сосна...

Руслан а къоймайды, айт, дейди, хапар

Хасаннга Айры Тауну юсюнден.

-Тенглебиз да, не джашырыу – ат ортагъа ачыкълыкъны...

Хасан гитараны мени юсюме салыб, тегерек гитче терезчикден, бир джукъ излегенча, джалан хауагъа къарады да, артына таяныб, кезлерин джабды. Тауушу да кючден чыгъады:

- Къыйынды... Сиз айыб этесиз, мени вокзалда джылагъаныма. Айыб этесиз. Мен а алай бош тюбеялмадым шахарда эртде къоюб кетген затларыма. Къоймадыгъыз, буздугъуз антымы: келтирдигиз. Билмейсиз, къалай къыйынды манга... Вокзалгъа ол бла мен кесибизни вокзал деучен эдик. Тюбешсек, айырылсакъ да – алайда. Бюгюн а кералмадым, ол олтуруучу, таяныучу, сирелиучю джерлеге, дыгалас этиб, не бек къолум бла тийиб айландым эсем да. Джокъду... Кесим терслигимден айырылдыкъ ёмюрлеге. Башха эркишини сагъынсанг, ойнаб, джылагъан эте эди, сен манга ийнанмайса деб. Энди уа... энди уа башха бла насыблы болуб турады. Иги джашды дейдиле...

- Къуру иги джаш бла джашагъан насыбха саналмайды, Хасан. Биз биле эдик да, сиз къалай сие эдигиз бири-биригизни, сен анга, не да ол санга келиб туруучан эдигиз. Письмоларыгъыз а? Машина джюгю болур.

Айтчы, зор бламы элтгендиле? Кеси. Ийнан, ол сени кыйналганынгы багъасы джожьду...

- Айтма алай, Руслан: менден кыйсы да игиди. Ким биледи, экибиз бир боллукъ эсек а, кёб айланмасакъ, бир затны кёб заманны сакъламасакъ. Не затны – экибиз да билмей эдик. Сора ортагъа адамла тюшдюле: Союзда мен айланмагъан джер кълмагъанды - аны да сёзге санаб. Аны не сейири барды – ишни юсю бла джюрюйме, ма, бюгюнча...

- Алайды, - дейди Руслан, соза, бетин бир кёбню ангылагъан тюрсюнге киргизте, - сёз этмеселе бир кълумланы ичлери кълургъакъсыб къллады. Сен да, тенгибиз, ол толкъуннга тюшгенсе. Хм... къллай бир болады айырылганыгъызгъа.

- Юч джыл, беш ай, онбир кюн, - дейди Хасан, сагъыш да этмегенлей. Руслан кюледи:

- Хасан, ёпкелесенг да айтыркъма: кюнлени, сагъатланы тергеб турургъа билесе да, кълатында юч-тёрт джылны тургъан тышырыгъа айтырынгы айталмагъанса. Историк!

Сора мен да кюлеме. Кюлмей не этериксе?

- Не этейим, мен аны терслиги болдум эсе, халаллыгъым кесиме, хата болуб айланды эсе. Гёте айтханды: «Смысл жизни – желать, а не обладать», деб, деди.

- Хо, сен аллай сагъыш эт да тур.

- ...Сюймей болур эди, эрикген болур эди. Кълайдам. Акъылым алай эди, ол шахаргъа барсам, сау кълмазма, деб...

- Сен тюз акъыллы тюлсе. Сеннге тынгылаб келгенле биз да сенден онглу тюлбюз, - деб, Руслан артына таяныб, бир джанына кълрады.

Ма, энтда джылы ингирле келелле,
Тийреде джарыкъ джырла эштилелле,
Сен башхабласа,

Къларамымы тутаса,

Эсинге тюшюре болурса...

Учу-кълыйыры болмагъан джыр кълбчыкъ.
Фахму. Джукъгъа джарамагъан.

- Хасан, билемисе Шекспир тышырыгула-гъа къллай айтханды? Ала, дегенди...

- Билеме. Ол Шекспир тюлдю, ма, сенича джаншакъладан чыкългъан «цитаталадыла».

- А сени джараларынг а? «Я хочу целовать песок по которому ты ходила...». Неге ушагъан джырды бу?

- Джырды, тумакъ инженер, джырды. Ол сёзчюкледе къллай бир поэзия барды...

Прибалтикагъа джетебиз. Тёрт сагъатха джууукълу даулашханлай, бирде уа джырлай келебиз. Аны ючюн киши джукъ айтмай эди, тынгыларгъа сюйген болмаса. Кёб тёзалмады биягъы Руслан. Орнунда бир-эки тебджилдеди да (айтыр затын хазырлай болур), сёлешиб

башлады:

- Хасан, Хасан... Кёб сёлешдик. Сен да бир джерледе (бир джерледе!) тюзсе, алай а мени джюрегим джарылыб, не этерге билмейме, сен бир бёлек джылны бир кызны кимге эсе да ... асыраб тургъанынг ючюн...

- Руслан, тохта... – Хасан башын тобукъларына салындырды.

- Эх, Хасан, Хасан, неден да артха къалмагъан, халал, ариу тенгим, не болгъанды санга? Къайдады бурунгу джарыкълыгъынг? Не этериксе – кесингсе терс. Энди болдунг, кесинг джырлагъанлай «джюрек айтханны джазыу унамады» эсе. Къыйынлыкъ салыб кетгенди деб а айтма: аны кетгени насыбды санга, хо-хо, сен тели, суйюб унуталмагъанлыкъгъа, ийнан, насыбды. Санга келиб кетгенден эсе, бет джоюб, келмегенлей кетгенине шукур этиб къояргъа керексе...

Хасан биягъы гитче тегерек терезечикден джукъ излегенча, джалан хауагъа къарайды. Ахсынганы уа бизни да салкъын этеди.

- Унут... Сен суйюб сокъур эдинг. Аны алгъан джашха да сукъланыуну билмейме. Сен бир джырынгы багъасы джокъду ол сен таралыб айланган, ийнан, керти айтханыма...

Хасан, сагъышланган кёзлерин тюрлендирмегенлей, кеси аллына сёлешгенча тауушу алай чыкъды:

- Сен да тюз Руслан, Ходжа айтханлай, барыбыз да – тюз. Эх, джашла, джашла сейирди дуня, ёбгелемейме джазыугъа: нени да бериучю табигъат, андан кери этди мени. Бир джылны тохтамай сёлешиб турсам да, тауусулмазла экибизни юсюбюзден хапарла, биз а эки-юч сагъатны ичине болгъанны къатышдырыб, терсни-тюзню айырыргъа кюрешибиз... Чыган къатын карт салыб, муну насыблы этмесенг, шашыб ёллюксе, дегенди манга. Бир джукъ да болмайды!..

- ... Сен эртде шашханса...

- ... Джазыу... Тенгереб къалмаз ючюн, кюлюб, джырлаб айланама, кёкюрегим кызыб, кёз джашларым кирпичиме келиб тургъанларына къуру да... Ёпкелейме, суймекликге деб туугъан эдим мен, ол а джокъ кёре эдим. Ийнам да джокъ...

Гитараны ариу тауушу, тенгибизни акъыртын, джюреклерибизни къозгъай акъгъан джыламукълары, мыдах аууазы эшитиб ангылагъанланы бирде сагъышландырады, бирде уа ахсындырады:

Будут годы лететь, как в степи поезда,
Будут серые дни, друг на друга похожи,
Без любви тоже можно прожить иногда,
Если сердце молчит, и его не тревожить...

Къайтмазлыкъ кюн

Самолёт джангы кѣлтюрюлюб, алкъын Бештауну ташлары бла Минги тауну бузларыны джылтырауу кѣзден ташаймагъан эдиле, мен моторну даууруну ичи бла: «Юра, эсингдемиди ол джангур?» деген тиширыу ауазны эшитгенимде, сагъайдым: мени арт джанымда къыз бла джаш къууанчлы ушакъ эте келедиле. Къыз джарыкъды. Кюледи. Аны ол ачыкъ кюлгени бла сѣзлеринде мен бир таныш затчыкъны акъылыма илиндириб къюб, кесим да аны ангыламагъан къайгъыгъа кирдим. Не болду манга? Мыдахлыгъым, кимге эсе да ауур терслигим болгъанча, юсюмден баса, санларымы къыйды... Ма, ол болум бла Риганы къонакъ юйюнде турама.

Сора — джангур. Акъыртын. чырт бошалыргъа ушамагъан джангур. Эшитгенча болдум биягъы къызны джарыкъ кюлгенин, сѣзлерин: «Юра, эсингдемиди?»... Олсагъатлай ток ургъанча болуб, бютеу саным джызылдады. Кѣз аллыма сюелдиле, мени кѣб ъмюрлени мындан алгъа тас этген уллу кѣз таулу къызым...

Кѣлюнге алай келмесин— джангурну юсюнден джазгъанды, деб. Сени къалай

унутмай тургъанымы, тюшюмде, тюнжюмде да атынг эринлеримде тургъанын джазама. Кетген кюнле къайтмайдыла. Къуру эсни барды къарыуу заманны ызына бурургъа. Иги затны эсинге тюшюрсенг да, боласа мыдах. Ма бу джангур, тереземде джылай тургъан джангур, алыб келеди бусагъатда мени узакъ джай кюннге. Ол кюнню, сени да тюрсюнлеригиз кѣюме кѣрюннгенлеринде, ичимде бир затым юзюлгенча болуб, тюрлю къалтырадым...

Эсингдемиди, бир джолда мен саннга тенгим бла келген эдим. Ол кѣб мычымады да, аны ашырдыкъ. Къуру да барыб, насыбны кѣрюучю джерлерибизге айланабыз деб, биз эслемедик, бири-бирлерин теблей Машукну юсюне булутла басыныб келгенин. Бир кесекден ала бир уллу булут болдула. Къаралды.

— Джауарыкъды, — дединг сен.

— Джаусун, — дедим мен да, — биз Сахараны къум тюзюнде тюлбюз да. Уллу сахардабыз. Сени сахарынгда.

Сен ышардынг. Алай къуру сен ышара билесе. Бир кесекден а джангур бизни джетди.

— Чабдыкъ!...

Экибиз да кюлюб, чабыб бара эдик ол бек таныш орамларыбызда. Джангур а аллай джылы эди, биз, чаба барыб, тохтаб, тегерек бурула эдик, Къатыбыз бла ашыгъыш баргъан

адамла кюле эдиле, бизге къараб.
Эсингдемиди?

Джетиб телефон будкагъа киргеникде уа, джибиялгъаныбызны джибиген эдик. Тар будкачыкъны ичинде дауур болду ургъан тамчыладан. Сора — унутулмагъан зат — ол джангурну ичи бла — кюн! Ол бир кесекчикге кёрюнесе да, мен сени узун кирпиклерингде джангур тамчычыкъны джылтырагъанын эследим, тамчыла чачынгда къатышыб хар бири бирер джууукъ джулдузну джарыгъын теге эдиле.

— Мен джибигенме, — деб шыбырдадынг.

Суу имбашларынгы кесиме къысханымда, кёзлеринг бир джууукъчукда эдиле... Орамда уа джангур къууанчлы тепсей эди. Бири-бири къатыбызда болгъаныбыз ючюнмю эди, огъесе сени эринлеринг бла бетинг тамчыладан джылтырагъаны ючюнмю эди, не да сен къол аязынг бла джангур сууну ичиргенинг ючюнмю эди — билмейме, не эсе да, экибиз джарыкъ эдик. Къалай тилей эдим мен ол заманчыкъда джангурдан «Чырт тохтама!», — деб... Къатымда — сен, сора духларынгы джангур джууалмагъан ийиси. Аланы ийислерин къорарын соймей, бере эдинг манга...

— Бу сейир ишге бир къарагъыз: болгъан телефонлада шашхынлыла!

Къара кюнлюкню тюбюнде бир гитче тиширычукъ, джукъ тилегенча, экибизге битиб тура эди. Эсингдемиди, сени къолунгдан тутуб: «Кетдик!» — деб къычыргъаным? Ызыбыздан да ол гитче тиширычукъну тауушу:

—Къайрысыз, алынганла? Кёрмеймисиз джаханим джангурну?

Эсингдемиди? Асфальтда къаралгъан чапракъланы сюрген джел, тюрсюнлери тюрленнген каштанла, джангурну уллу даууру, сени къолгенинг, — мутхуз сахар бла бары да къатышыбдыла. Акъылыма алай келе эди, биз экибиз да джангур болуб къалгъанбыз деб...

Арта у а исси шай ичгенибиз, эсингдемиди? Эсингдемиди, ючюнчю этажда ол гитче буфетчик бла терезени къатында къуру да экибиз олтуруучу столчугъубуз! Сен не эсе да бир хапар айга эдинг, мен а, балет школдача, саулай къабыргъаны алыб тургъан къозгоге къараб, кёзлерим бла сени имбашларынгы, чачынгы ба эте эдим, учсуз-къыйырсыз. Къууана эдим бу татлы джууукълукъгъа.

Шахарда уа, сени шахарында, джангур тохтаб, ашхам басыныб келе эди.

— Къалай шашхынлы кюн эди, - дедим мен, тюбюнде джылтырай турган асфальт бла алкъын анда-мында кърюнген кюнлюкlege къарай.

— Шашхынлы кюн, шашхынлы джангур, шашхынлы экибиз, — дединг сен, ышара. Алай къуру сен ышара билесе.

...Андан бери талай джыл озду. Къремисе тюшюнде тюбешиулерибизни? Ол джангурну уа? Мени эсимде кетген кюнле бла ол джангурдан кър ангылатылмазлыкъ къууанчла къалгандыла. Алай мен сабий заманымда байрамланы алларында болуучан эдим. Ол заманны унутурга эркинлик джокъду манга.

Мен юч джылны бир кюнюню юсюнден джаздым. Юч джыл, сен айтханча, алтын суймеклик, юч джыл, хар кюню — быллай бир сейир хапар. Алай а Джазыу кесини ишин джюрекlege тынгыламай этеди. Артда сен джазган эдинг, джашау аз къошады бир-бирлерине бек кереклилени деб. Хо, хатерсиз болсун джазыу, хо, ол бир ургъаны бла экибизни «къуру сен...» деген шыбырдагъаныбызны бууду, алай а сен манга емюрлеге эсимде ариулай, тазалай

къаллыкъса, ол кюн кирпичлерингде джылтыратган джангур тамчычыкълача. Мен а ол джылтырауну, чексиз къууана, джууукъ джулдузну джарыгына тенг эте эдим. Энди уа сен, ол джулдузча, узакъса. Сууукъса...

Айлы кечелерибизни, ингирледе экибизге джырлаучу бояулу фонтанланы, джайгы джангур бла джууулган тангга ушаш духларынгы ийисин, Машук къаягъа джазганларыбызны, сенге этген джырларымы, назмуларымы, шыбырдаунгу, джайыбызны — барын да, экибизге не зат багъалы эсе да, сен... башхагъа бердинг. Биз суйюучю шиндикле энди менсиз джылынадыла. Санга да башха булбулла джырлайдыла... Менде уа къалганды мыдахлыкъ, сен джокъса да къатымда: къууанмайбыз биргелей, алгынча джылы джангурга, менде уа къалганды сени уллу ариу кърлеринг, емюрледе да унутулмазлыкъ кърлеринг, менде уа къалганды юзюлген суймекликни ачылыгы...

Ол кюнлерибиз да, джангур да ызына, бизге, къайтмазла. Ким биледи, къайда, къачан болса да, сени насыблы болганынгы эшитсем, къууанчлы, алай а къарыусуз ышарырма — къуру анга джетер мени къарыуум...

Мен ийнансам да боллукъ тюбешиге,
огъай, деб айтханча болады бююнлю, арымай,
мени тереземи кыагыб тургъан джангур...

Лирические миниатюры

«Жемчужина на дне моря»

*«Караван нашей любви идёт
трудным путём»*

Саади

* * *

Как же я не мог видеть тебя раньше
столько лет, хотя мы оба, может быть,
находились рядом, только не замечали друг
друга, пока, как случайно столкнувшиеся на
углу, двое прохожих, не встретились...

* * *

Если бы придумали аппарат, способный
изобразить то, о чём думает человек, то из
моих мыслей на экране показывали б только
тебя.

Тебя и ... тебя.

* * *

Слегка запыхавшаяся от ходьбы и
румяная от мороза!

С чем сравнить такое чудо?

* * *

Эти тёплые вечера, это синеватое время
зари, - всё, что окружает меня теперь без тебя?

Почему же, - тоскуя по тебе, я остаюсь с
нею, с тоскою.

И живя прошлым, оглядываясь назад, - я
не одинок...

* * *

Без тебя я, словно, сломанная сильным ветром ветка. Вот кто я без тебя.

Глаза закрываю – темно, глаза открываю – темно, - вот так будет в мире без тебя.

Без тебя я...

* * *

Я устал возводить мосты между чужими берегами.

Помоги.

Не заснуть, не подняться, не полететь – мне слышится из древности лет твой неумолкаемый смех.

Помоги...

* * *

Улыбнись. Подари мне взгляд, будто не виделись мы целую вечность.

Никому не скажу – ведь это счастье мое.

Разве можно поделиться морем, небом, луною?

Сделай меня пленником своего взгляда – это счастье моё...

* * *

Твой смех, как трели соловья, прячущегося в листве, украв мой сон, уносит меня в молодость.

* * *

Ты мне приснилась.

А утро, каким оно было прекрасным после этого!..

Кто ты?

И откуда этот солнечный луч?

* * *

Я повис над скалой, я сошёл с ума – где ты?

Протяни мне руку свою или же столкни меня – скала высока.

* * *

Ты – близка – далёка. Ты где-то здесь.

Ты рядом.

И тебя нет со мной.

... Я тихо думаю о тебе.

* * *

Как мы пели! Как мы пели в ночи...
Мы не допели...
Как мы горели и не догорели...

* * *

Не приходите? Никогда?
Я тебя не потревожу. Я тебя не
потревожу, хотя каждый вечер стою у твоих
дверей, не решаясь войти; хотя я ласкаю твои
любимые цветы, будто оттуда появишься ты;
хотя мои губы – это твоё нежное имя; хотя мне
слышится везде твой голос и мне не
докричаться до тебя; хотя без тебя я один как
на необитаемом острове; хотя лунный свет,
пробив оконное стекло ложится рядом со мной
и мне кажется, что это ты – но это не ты! –
хотя встречаю рассветы и купаюсь в туманной
пене утренней зари без тебя; хотя, может быть,
ты иногда вспоминаешь меня; хотя я болен
тобою и никогда, слышишь, никогда не
переболею, - ну разве это всё тревожит тебя?!

* * *

Ночной кошмар: приснился твой грустный
взгляд, ожидающий ответа, а с ним моё

молчание.

И ты совсем не улыбалась.
А я смеяться не переставал... но почему?
... Ночной кошмар.

* * *

Почему твои пальцы холодные и
хрупкие, как лёд?

А губы, почему, скажи, губы сладкие
как мёд?

* * *

Кому что надо – подходи!
Я – добро, я – волшебник, я – маг.
Но... сначала приюти мое беспризорное,
заблудшее сердце...

* * *

Нас нет нигде. Мы забыты. Мы исчезли
в безмолвной чёрной пучине жизни.
Мы прожигаем чужие судьбы – нам
теперь поют не мои соловьи...
Но не ты ли самую мелодию?..

* * *

Её никак не догнать. А как она смеётся. И длинные, непокорные волосы, откинутаые на обнажённые плечи, бьют меня по лицу, я задыхаюсь – это счастье купаться в них и от радости я... просыпаюсь! Так это был сон?

Кто ты...?

Оставила мне сияние, испарившаяся, как радуга.

Как мне холодно без твоей песни, моя маленькая, не пойманная райская птичка.

Где ты?

* * *

Ты как ребёнок, тепло улыбаешься, озаряя всё вокруг своими по-детски нежными губами.

* * *

Не похожий на зимнюю сказку, какой противный холод на улице.

И тоскливо. И грустно, как мои стихи.

Назову-ка я их *зимние элегии*.

* * *

Если б ветер мог говорить, он свежим дыханьем прошелестел бы тебе только обо мне; если солнце могло б говорить, его тепло прошептало бы тебе только обо мне; если б луна и звёзды могли б разговаривать, тогда они, перебивая друг друга, кричали бы тебе только обо мне; если б небо и облака, деревья и дороги, по которой ты ходишь могли б говорить, то они твердили б тебе только обо мне...

Если б они могли говорить.

Если б я мог говорить.

* * *

Наконец-то я встретил женщину, которая смогла бы осчастливить меня!

... Наконец-то я понял, что несчастлив.

* * *

Мне давно бы прибиться к берегу, а я всё плыву и плыву, словно впереди, вон за тем горизонтом, ждёт меня, ранее никому неведомое, прекрасное, не зная, что это всё рядом, на берегу...

* * *

Если б существовало на свете волшебство, я попросил бы одного чародея превратить меня в те цветные камешки на твоей красивой кофточке. И ты, не зная этого, ухаживала бы за мной, трогала и гладила б меня. А когда ты повесила бы её где-то рядом, я любовался б тобою и горел бы всеми цветами радуги, словно вот-вот воспламенюсь...

Но где же тот волшебник?

* * *

К чему радости земной жизни, если не суждено мне радоваться блеску утреннего солнца в твоих глазах и на губах?!

* * *

Это не то, что ты думаешь, совсем не то.

Ты – поэма.

Ты – сказка. Хотя в ней счастливый конец, но сказки у нас не получится: я устал возводить мосты между берегами, потому что, чьё-то равнодушие рушит их.

И пусть говорим мы на разных языках, не лишай меня того праздника под названием - *увидеть тебя*.

* * *

Как мне жарко, словно бросили меня в пекло горячей печи.

Не веришь?

Вот мое лицо.

* * *

Как хочется мне обнять твои колени и задохнуться от нахлынувшего счастья, и забыться в их приятном тепле...

* * *

Когда-нибудь ты бросишь мне в лицо такие резкие слова, словно удары плети, а я буду только улыбаться и молчать, не в силах отвести свой взгляд от тебя.

Я буду слеп и нем.

И захлебнусь в омуте твоих бездонных глаз...

* * *

При встрече с тобой я в душе радуюсь
как ребёнок.

Так я радовался давным-давно накануне
новогодних праздников.

* * *

До меня будто кто-то дотронулся, и я
проснулся в холодном поту.

О! Ты стоишь надо мной, вся укутанная
в цветной платок.

Включаю свет – никого!

Только цветные узоры ковра на стене,
очертания которых я принял за тебя. Веря, что
случится чудо, я выключаю свет – одна
темнота...

Ты исчезла, украв мой сон.

* * *

Как оно нежно ласкает, это утреннее
солнце – не хочется вставать.

Как оно... постой, постой, не ты ли это,
моё сладкое продолженье сна?

* * *

Стук виноградной лозы в окно не даёт
мне заснуть.

Опять и опять...

И вдруг я будто отчётливо слышу в этом
глухом звуке ветки: «Что ты делаешь, -
опомнись! Это равносильно тому, что достать
со дна самого, самого глубокого моря
жемчужину. Опомнись, оставь её...».

Опять и опять стук виноградной ветви в
моё окно, стук в моё окно... стук в моё сердце...

* * *

Все грустные песни и мелодии мои.
А чьи же ещё?..

* * *

Посиди со мною. Немного.

Посиди, - мы так редко встречаемся...

...Я так жажду тебя – хоть убей! – словно
завтра поведут на расстрел.

Посиди со мною.

* * *

- Ты меня забудешь...
- Думаешь так легко это?

* * *

Я видел спящую красавицу случайно.
Это не приснилось мне – она спокойно
спала, как младенец и благоухала словно
свежая роза и в этот миг ничего прекраснее в
мире не было...

Я видел спящую красавицу.

* * *

Я прошу у судьбы: «Не обернись злым
роком»!

Я прошу у неба: «Не заставь её стать
изгнанницей из памяти моей и испытать
нестерпимую муку закушенных губ...

Я прошу у судьбы.

Я прошу у неба.

* * *

Я бормочу одну и ту же мелодию.

Уже давно. Забавно – я начал
придумывать к ней слова – она запала мне в
душу в тот день, когда я впервые увидел тебя и
до сих пор эта музыка со мною, заставляет и
грустить, и радоваться, и волноваться.

...Ты родила во мне музыку!

* * *

Что на меня нашло, не знаю, но однажды
я не смог вспомнить твоего лица.

Вот так.

Представляю себе, как ты приходишь и
уходишь, помню походку, руки и плечи, а вот
лицо...

Стало немного страшно.

Значит, вот так я помню тебя?

Это длилось недолго, но я успел
измучаться.

Но...

Сперва появился твой румянец, потом
нос и губы. А когда на меня «напали» твои
глаза, я полностью пришёл в себя, словно вижу
тебя и разговариваю...

Не делай так больше!

* * *

- Тебе удобно?
- Да... и тепло...
- Спи спокойно – тебя никто не
потревожит... даже я. Лишь бы ты была рядом.

* * *

Нестерпимая зубная боль!
Повязать бы щеку твоим платком...

* * *

Тебя не догнать. Но как же окликнуть?
Ну, оглянись, прошу тебя, прошу! Ты на
полушаге остановилась – о чудо! – и
обернулась назад!
Разве так бывает?!

* * *

Ветрами и зноем палимый, сколько
времени я блуждаю по безлюдной пустыне
испытаний.

Куда гонит меня эта безумная печаль?
Тобою прогнанный, не знаю куда идти. Ни

крова, ни воды – одни барханы, иногда
колючие кустарники и змеи. И горячий песок.

Где я, и зачем бросился в это пекло?
Неужели я должен испытать это и пройти
через него?

...Вот на горизонте виден оазис с
деревьями и холодной водой. Из последних
сил добираюсь... добрался... о нет! – это
мираж, обман! Какой раз подряд за время
моего скитанья?

Никого вокруг.

...Лишь десяток воронов кружится надо
мною, почуяв скорую добычу...

* * *

Как утро обошлось со мной жестоко!
А ведь всю ночь я был с тобою!
В моём сне.

* * *

Это кто же потревожил меня, войдя без
спроса в мою спокойную жизнь?

Ведь я никого не трогаю – оставьте
меня!

Это кто же...

Как всё завертелось, закружилось...

Как выбраться?
Чародейка, злая фея, колдунья!
Спасите меня!
...Как всё завертелось, закружилось.

* * *

Может нет тебя вовсе, и ты лишь в моём
больном воображении?

* * *

Хочешь знать почему ты не приходишь?
Потому что я очень хочу, чтобы ты
пришла.

* * *

Нет сил окликнуть тебя, а только
замороженный смотри в окно, как ты лебедью
проплываешь мимо моих дверей...

* * *

За чёрной решёткой – пара белых
голубей.
Прелести твои...
Освободить их мне не по силам...

* * *

Всё в тебе прекрасно: и улыбка, и
грусть, тихий шёпот и удивлённый взгляд.

Разве не прекрасно твоё «нет» или же
кивок головою? А локон, отбившийся от твоей
причёски, который щекочет твои щёки и глаза?
И мне так хочется осторожно его поправить
дрожащей рукою – разве это не прекрасный
миг?..

* * *

Тебе б только разжечь костёр во мне.
А потушить?

Ты сделала всё, чтобы твой неугасимый
свет, заполнив пустоту, остался во мне – это
твои глаза и невинный шёпот, улыбка твоя и
походка, это – ты...

* * *

Запомни: если у твоего окна щебечет
птичка, то это – привет от меня.

* * *

Почему

Почему, когда я вижу счастливых людей (а их так мало), я думаю о нас?

Почему мне всегда хочется сделать тебе приятное?

Почему перед сном я даю себе слово не думать о тебе, а выходит всё наоборот и уже не заснуть?

Почему, когда ты говоришь «приду», а я живу целый день этим, и когда ты не приходишь я не могу отвлечься на что-то другое и день пропадает?

Почему, когда я шепчу твоё имя, не вижу тебя?

Почему, все нормальные люди заботятся о своих делах, а мне видятся наши встречи, слышится твой голос и редкий смех?

Почему я позволил себе «подпустить» тебя так близко, зная прекрасно, что не «оторвусь» никогда?

Почему, читая свои стихи о тебе у меня появляются иногда слёзы?

Почему я боюсь тебя?

Почему, узнав, что тебе нездоровится, я тоже начинаю болеть?

Почему, когда на меня падает лунный свет, ко мне приходит мысль, что и твоё прикосновение такое же прекрасное, но ещё и теплое?

Почему эта улица без тебя кажется пустынной?

Почему при встрече, не смея сказать «люблю», я объясняюсь тебе в любви?

Почему, когда я вижу что-то хорошее, мне хочется радоваться этому вместе с тобой?

Почему я не умею сердиться на тебя?

Почему встреча с тобой для меня как чистый воздух?

Почему я всегда думаю о тебе?

Почему в толпе людей я ишу тебя?

Почему ты не веришь ни одному моему слову?

Почему у меня ничего не получается?

Почему я всегда хочу видеть тебя?

Почему так коротки наши встречи?

Почему я всё ещё летаю во сне?

Почему я хочу прочесть твои мысли, а у меня не получается?

Почему я хочу потерять память и ничего
не помнить... даже не знать?

Почему чуда нет, ведь жизнь так
коротка?

Почему ...

Стихи

«Но чуда нет...»

*«Швоею стать не может
грусть моя».*

Коста Хетагуров

* * *

Заранее, я белый подняв флаг,
С собою сам начну я переговоры,
Во мне сидит мой самый злейший враг,
И с ним веду я мирно разговоры.

Во мне жестоко столкнулись
Мои совсем разные «я»
И в себе самих замкнулись,
Друг на друга злобу затая.

Одно «я» меня ненавидит,
Другое не может без тебя,
А третье, чью-то боль предвидя,
Тихо утешает меня.

Как трудно меж этих огней,
Где нет и кусочка счастья,
И провести остатки дней
Разрываясь на части!

...Во мне жестоко столкнулись
Мои совсем разные «я»...

* * *

Спасибо за улыбку и доброту,
За приятный день и теплоту,
За тихий танец, вниманье,
За терпенье-поиманье,
За светлый праздник и участие,
За минуты моего счастья!

* * *

Мы с тобою не гуляли при луне,
Не встречали вместе алую зарю,
Но почему-то в душу впала мне
И эти строки я тебе дарю.

Будто всё со мною в первый раз,
Сладкая грусть и потеря сна,
Сияние этих прекрасных глаз,
И первый раз в душе моей весна.

Как в первый раз моё волнение,
Отсутствие близких и друзей,
Лишь к красоте моё стремление,
Словно нет тебя, тебя родней.

Твой шёпот и чудные глаза –
Я в беззаботном детстве своём,
Где хорошо – ни буря, ни гроза,
И в целом мире только мы вдвоём!

Не думая о гордости и долге,
Искал причину встретиться с тобой,
И смотреть на тебя долго, долго,
Жизнь прекрасна, доволен я судьбой.

Чувства огромного, небесного
Не было, поверь, такого у меня,
Ты стоишь, краснея, как невеста,
А вокруг тебя – крепкая броня.

Но чуда нет и никогда не будет,
Ведь судьба по-своему сплела,
Пусть только от меня всё убудет,
И лишь ты счастливою была.

И живу я, храня тепло твоих рук,
Тепло и свет лучистых глаз,
Я перестрадаю эту боль разлук
И удар судьбы, что раскидала нас.

Башлары:

Ал сёз.....	3
I. Лирика миниатюрала.....	7
II. Назмула.....	35
III. Ийнарла.....	61
IV. Новеллала.....	71
V. Лирические миниатюры.....	123
VI. Стихи.....	145

Узденов Нюрахмат Абугалиевич

ИМЯ ТВОЁ ПОВТОРЯЯ...

СТИХИ
Лирические миниатюры
Новеллы

Редактор Хатуев Р.Т.
Корректор Семенова Н.Ю.

Формат 60 x 80 ¹/₁₆
Печать офсетная
Подписано в печать 7.07.2009 г.
Усл.печ.л. 9,1
Тираж 500 экз.
Заказ №347